

Nr 34

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna m. m.; given Stockholms slott den 11 februari 1966.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionens första del behandlas frågan om de svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi. Förslag framläggs om bidrag till dessa församlingar för olika ändamål. Sålunda föreslås bidrag ur kyrkofonden till avlöning av församlingarnas kyrkomusiker. Vidare föreslås bidrag av statsmedel till avlöning åt biträden på församlingarnas pastorsexpeditioner och åt församlingarnas kyrkvaktmästare. Bidrag av statsmedel föreslås även till gottgörelse åt svenska församlingen i London i samband med avveckling av vissa skeppsavgifter, som hittills har tillfallit församlingen. De föreslagna bidragen av statsmedel uppgår till sammanlagt 75 000 kr. för år.

Propositionens andra del rör ett antal frågor om anslag ur kyrkofonden. Sålunda föreslås anslag till två nya tjänster som stiftsadjunkt. Tjänstinnehavarna skall utöva sin verksamhet bland inflyttade finskspråkiga personer. Bidrag till kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet föreslås för budgetåret 1966/67 utgå med 60 000 kr. Förslag framläggs också om avlöningsbidrag till ytterligare en sjömanspräst. Slutligen föreslås kyrkofondsanslaget till extra utgifter uppräknat med 20 000 kr.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 11 februari 1966.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna m. m.* samt anför.

I. Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna

1. Inledning

I skrivelse den 27 april 1955 hemställde domkapitlet i Uppsala om utredning av frågan om bidrag ur kyrkofonden för gäldande av löner till de svenska utlandsförsamlingarnas kyrkomusiker och av avgifter till deras pensionering. I skrivelsen erinrades om att prästerskapet i de svenska utlandsförsamlingarna numera avlönades genom anslag ur kyrkofonden, medan utgifterna för den kyrkliga verksamheten i övrigt täcktes av kollektmedel, skeppsavgifter, uttaxering bland församlingarnas medlemmar samt — inte minst — av gåvor och frivilliga bidrag.

Sedan yttranden över framställningen avgetts av statskontoret och kammarkollegiet, anbefalldes Kungl. Maj:t den 12 september 1955 domkapitlet i Uppsala att i samråd med statskontoret och Musikaliska akademien utreda frågan om bidrag ur kyrkofonden till bestridande av kostnader för de svenska församlingarnas i utlandet kyrkomusikaliska behov.

Härefter hemställde diakonistyrelsen — sedan den 1 januari 1966 benämnd svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete (SFS 1965: 566) — i skrivelse i januari 1957, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda om och i vad mån utlandsförsamlingarnas ordinarie årliga utgifter, i den mån församlingarnas medlemsavgifter inte förslog, kunde täckas genom statsbidrag och kyrkofondsanslag. Centralrådet framhöll att utlandsförsamlingarna, och särskilt de i Paris, Berlin och London, hade det mycket brydsamt med sin ekonomi. Nämda tre församlingar åtnjöt därför förmånen av rikskollekt i hemlandsförsamlingarna. Enligt centralrådet föreföll det tveksamt huruvida det — med hänsyn till det ständigt mera intensifierade frivilliga församlingsarbetet samt behovet av kollekter till andra angelägna och för hela svenska kyrkan gemensamma ändamål — var möjligt att för framtiden bereda plats på rikskollektlistan för dessa ändamål. Kammarkollegiet och statskontoret hördes även över centralrådets framställning. Kollegiet ansåg, att det var ett statsintresse att församlingarna i fråga om verksamhet och lokaler kunde i stort sett uppehålla hittillsvarande standard. Enligt kollegiet syntes för utlandsförsamlingarnas — eller i varje fall för vissa församlingars — fortsatta verksamhet i hittillsvarande utsträckning föreligga behov av vidgat ekonomiskt bistånd från Sverige. Biståndet ansågs lämpligen böra avse, förutom bidrag till kyrkomusikerkostnaderna, underhållet av församlingarnas kyrkor samt kostnaderna för kyrko-betjäningen. Statskontoret ville, om minskning i eller indragning av kollektmedel kunde förutses, inte motsätta sig ett tillmötesgående av framställningen om utredning.

Slutligen anhöll kyrkomötet i skrivelse den 4 oktober 1957 med anledning av väckt motion, nr 15, under återopande av första tillfälliga utskottets betänkande nr 15, om åtgärder för beredande av möjlighet att ur kyrkofonden utanordna medel för bestridande av kostnader för avlönande och pensionering av de i svenska utlandsförsamlingar anställda kyrkomusikerna. Utskottet hade i sitt betänkande särskilt framhållit det beträngda ekonomiska läge, vari flera av dessa församlingar befann sig, och vidare uttalat.

Detta tillstånd förorsakas dels av de osäkra inkomsterna, dels av de förpliktelser emot åldriga och sjuka landsmän, som dessa församlingar iklätt sig. Utskottet vill också understryka den växande betydelse, som dessa församlingar med sina kyrkor fått för de allt större skaror av svenskar — i synnerhet ungdom — som under längre eller kortare perioder vistas i de städer, där svenska utlandsförsamlingar finns. Denna del av verksamheten torde tillföra församlingarna ett mycket blygsamt ekonomiskt tillskott men ställer alltmer ökade krav på deras resurser såväl i fråga om ekonomi som personliga krafter. Den av motionärerna föreslagna åtgärden synes följaktligen utskottet väl motiverad.

Med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 28 juli 1958, varigenom det tidigare åt domkapitlet i Uppsala givna utredningsuppdraget återkallades, tillkallades dåvarande stiftssekreteraren Olof Morén för att utreda de svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi och deras behov av bidrag till församlingsverksamheten. Den sakkunnige har den 14 december 1964 avlämnat betänkandet »De svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi» (SOU 1965: 15).

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av kammarkollegiet, statskontoret, skolöverstyrelsen, byggnadsstyrelsen, Musikaliska akademien, sjöfartsstyrelsen och domkapitlet i Uppsala, Lund, Göteborg, Luleå och Stockholm samt svenska ambassaderna i Paris, London, Köpenhamn, Oslo, Helsingfors och Buenos Aires ävensom svenska generalkonsulatet i Berlin, sjömansvårdsstyrelsen, centralrådet, kyrkoråden i de svenska utlandsförsamlingarna, 1964 års utlands- och internatskoleutredning, Svenska pastoratens riksförbund (Pastoratsförbundet), Svenska församlingens i Paris skolstyrelse, Svenska hjälpföreningen i London, Svenska koloniens i Finland centralstyrelse, Svenska Gillet i Finland, Svenska hjälpföreningen i Buenos Aires, Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet, Utlandssvenskarnas förening, Sveriges redareförening och Svenska sjöfolksförbundet.

2. Nuvarande förhållanden

I fråga om de svenska utlandsförsamlingarna och nuvarande ordning för finansieringen av deras verksamhet kan anföras.

De svenska församlingarna i Paris, London, Berlin, Köpenhamn, Oslo, Helsingfors och Buenos Aires har av Kungl. Maj:t fastställd kyrkoordning. Det är dessa sju församlingar som räknas som svenska utlandsförsamlingar. Medlemskapet i församlingarna är frivilligt. Antalet inskrivna medlemmar är enligt

uppgift för närvarande: Paris 916, London ca 700, Berlin 366, Köpenhamn 2 140, Oslo 3 100 (varav 1 800 icke-betalande), Helsingfors 2 450 och Buenos Aires 216.

Församlingarna, vilka arbetar i liknande former som hemlandsförsamlingarna, bedriver förutom det kyrkliga arbetet social och kulturell verksamhet. Den sociala verksamheten omfattar åldrings- och sjukvård samt även i viss utsträckning ungdomsvård. Den kulturella verksamheten innefattar framför allt skolväsendet och tillhandahållande av bibliotek.

De byggnader som församlingarna disponerar är i huvudsak *dels* kyrkobyggnad sammanbyggd med andra lokaler såsom exempelvis kyrkoherdens bostad, *dels* sjuk- och ålderdomshem. Här skall kyrkobyggnaderna beröras.

Paris. Kyrkobyggnaden uppfördes åren 1911—1913. Fastigheten (byggnad och tomt) tillhör svenska staten och står enligt Kungl. Maj:ts beslut den 2 maj 1958 under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning samt tas upp på styrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. Fastigheten är kostnadsfritt upplåten till församlingen. Som en förutsättning gäller dock, att församlingen bestrider kostnaderna för fastighetens löpande underhåll och vård. Byggnaden inrymmer kyrkorum, utrymmen för församlingsverksamhet, expeditionslokaler, kyrkoherdebostad, vaktmästarbostad samt lokaler för skola och bibliotek.

London. Kyrkobyggnaden uppfördes åren 1910—1911 och ägs av församlingen. I byggnaden ingår församlingssal, skol- och lärum samt bibliotek. Som bidrag till uppförande av dessa lokaler i samband med kyrkans byggande anvisade 1908 års riksdag 100 000 kr. En omfattande restaurering av byggnadsbeståndet år 1956 för cirka 500 000 kr. bekostades till hälften med statsmedel. Byggnaden inrymmer kyrkorum, utrymmen för församlingsverksamhet, expeditionslokaler, kyrkoherdebostad, vaktmästarbostad, bostad för diakonissa, lokaler för skola och bibliotek samt två lärarinnebostäder.

Berlin. En församlingen tillhörig kyrkobyggnad, som hade anskaffats åren 1920—1921, brann ned år 1945 under striderna i Berlin i andra världskrigets slutskede. Ny kyrkobyggnad har ännu inte uppförts. Församlingen lät emellertid uppföra ett nytt församlingshus år 1955 och ett bostadshus år 1958. Församlingshuset inrymmer kyrksal, utrymmen för församlingsverksamhet, expeditionslokaler samt lokaler för skola och bibliotek. Bostadshuset inrymmer kyrkoherdebostad, vaktmästarbostad och lärarbostad.

Köpenhamn. Kyrkobyggnaden uppfördes åren 1909—1911 och ägs av församlingen. Som bidrag till uppförandet anslag 1909 års riksdag 80 000 kr. Byggnaden inrymmer kyrkorum, utrymmen för församlingsverksamhet, expeditionslokaler, kyrkoherdebostad, pastorsbostad, vaktmästarbostad och bibliotek.

Oslo. Kyrkobyggnaden uppfördes åren 1923—1925 och ägs av församlingen. 1917 års riksdag anslag 125 000 kr. till kyrka och församlingshus. Vidare beviljade Kungl. Maj:t en rikskollekt för ändamålet under ett vart av åren 1920—1922. Byggnaden inrymmer kyrkorum, utrymmen för församlingsverksamhet, expeditionslokaler, kyrkoherdebostad, två ytterligare bostäder och sjömanshem.

Helsingfors. Kyrkobyggnaden uppfördes år 1932 och ägs av församlingen. Kungl. Maj:t beviljade rikskollekter för kyrkobygget under ett vart av åren 1924—1932. Vidare anslag 1930 års riksdag 75 000 kr. för ändamålet. Byggnaden inrymmer kyrkorum, utrymmen för församlingsverksamhet, expeditionslokaler, kyrkoherdebostad, vaktmästarbostad och lärum.

Buenos Aires. Kyrkobyggnaden uppfördes åren 1944—1945 och ägs av församlingen. Sjömansvårdsstyrelsen har dock enligt uppgift viss »medäganderätt» i proportion till i kyrkobygget insatta medel. Åren 1957—1958 tillbyggdes en bostadslägenhet. Byggnaden inrymmer kyrkorum, utrymmen för församlingsverksamhet, expeditionslokaler, kyrkoherdebostad, assistentbostad, vaktmästarbostad, hobbylokaler och bibliotek.

I den gjorda redovisningen har angetts de fall församling i samband med uppförande eller restaurering av sina kyrkobyggnader erhållit bidrag av statsmedel eller rikskollekter. I huvudsak kan sägas, att finansieringen eljest skett genom insamlade medel.

Hos alla församlingarna finns för den kyrkliga verksamheten kyrkoherde, kyrkomusiker och kyrkvaktmästare. Kyrkvaktmästaren är samtidigt oftast också fastighetsskötare. Samtliga församlingar utom de i Oslo och Buenos Aires har dessutom skrivbiträde på pastorexpeditionen. Vidare har församlingarna i Paris, London, Berlin och Köpenhamn en församlingssystem. Slutligen förekommer som regel städnings- och annan personal.

Kostnaderna för avlönande av de svenska utlandsförsamlingarnas kyrkoherdar bestrids ur kyrkofonden. Intill budgetåret 1942/43 bestreds motsvarande kostnader genom anslag på riksstatsens åttonde huvudtitel. För Londonförsamlingen gäller en speciell regel om inbetalning till kyrkofonden av visst belopp, beroende på den förmån av skeppsavgifter som församlingen åtnjuter enligt kungörelsen den 10 december 1954 (nr 759) angående storleken av de avgifter, som svenska handelsfartyg vid ankomst till hamnar i Storbritannien och Nordirland skola erlägga till understöd för svenska kyrkan i London (tidigare gällande kungörelse av den 16 mars 1877, nr 7 s. 14, samtidigt upphävd). Sålunda har, enligt kungl. brev den 30 juni 1953 (jfr prop. 1949: 204 s. 163 och 1951: 156 s. 170, rskr 1951: 321), den svenska församlingen i London att som bidrag till kostnaderna för avlöningen åt församlingens kyrkoherde till kyrkofonden inbetala ett årligt belopp av 660 pund eller det lägre belopp, vartill skeppsavgifterna kan uppgå för det år bidraget avser.

En utförlig redogörelse för utvecklingen av frågan om avlöandet av utlandsförsamlingarnas kyrkoherdar finns i prop. 1944: 238 angående bidrag ur kyrkofonden till avlöning av pastorer vid svenska församlingar i utlandet.

Andra utgifter för utlandsförsamlingarnas kyrkliga verksamhet än kyrkoherdarnas löner betalas av församlingarna själva. Detta gäller i huvudsak också den sociala och kulturella verksamheten. I sistnämnda avseende kan statsbidrag utgå till lärarlöner samt till folk- och skolbibliotek. De inkomster som eljest står församlingarna till buds för finansiering av deras verksamhet är årsavgifter, gåvor och donationer, avgifter vid kyrkliga förrättningar, inkomster från basarer, inackorderings- och vårdavgifter samt räntor. Härtill kommer vissa inkomster som inte alla församlingarna har, nämligen rikskollekter (Paris, London och Berlin), skeppsavgifter (London), terminsavgifter (skola i Paris, London

och Berlin) och bidrag från sjömansvårdsstyrelsen (Köpenhamn och Buenos Aires).

En god inblick i utlandsförsamlingarnas ekonomiska förhållanden ger en av den sakkunnige gjord sammanställning av uppgifter ur församlingarnas stater och räkenskaper för år 1963 resp. räkenskapsåret 1962/63. Särskilt intresse har uppgifterna i sammanställningen om den sammanlagda storleken av församlingarnas inkomster och utgifter samt om hur mycket av utgifterna som belöper på den kyrkliga verksamheten. Med utgifterna för den kyrkliga verksamheten åsyftas i samtliga fall kostnaderna för avlönande av annan personal än kyrkoherden.

	Inkomster kr.	Utgifter	
		Sammanlagt kr.	Kyrklig verksamhet kr.
Paris	130 613	174 171	41 248
London	112 770	93 653	63 945
Berlin	104 072	102 167	30 192
Köpenhamn	110 261	87 287	23 970
Oslo	68 840	56 772	6 621
Helsingfors	230 819	188 097	61 093
Buenos Aires	17 685	36 013	14 816

Till sist kan nämnas, att i några fall utlandsförsamling erhåller visst bidrag till sina kostnader av svensk understöds- och hjälpförening på platsen. Vad angår kyrklig verksamhet svarar sålunda i Köpenhamn den svenska understödsföreningen där för viss del av lönen till skrivbiträde och räkenskapsförare på pastorsexpeditionen.

3. Utredningen

Den sakkunnige framhåller, att utlandsförsamlingarnas betydelse vid skilda tillfällen vitsordats och att församlingarna genom att kunna samla svenskar av alla kategorier blivit ett naturligt komplement till beskickningar och konsulat, med vilka samarbetet uppges vara det bästa.

Av de närmare uppgifter om församlingarna som inledningsvis lämnas i betänkandet framgår att församlingarna i Paris och London för framtiden räknar med medlemsökning, medan man i Köpenhamn, Helsingfors och Oslo räknar med en viss stagnation i utvecklingen. I Berlin och Buenos Aires är man oviss om utvecklingen.

I ett avsnitt om församlingarnas ekonomiska åligganden och åtaganden framhålls att hemlandsförsamling har uttaxeringsrätt medan utlandsförsamling måste anskaffa medel på frivillighetens väg för att tillgodose angelägna krav och bejärtansvärda önskemål. Utlandsförsamlingarnas verksamhet har utvidgats

och intensifierats, vilket har medfört ökade kostnader men inte tillfört församlingarna motsvarande inkomster.

Församlingarnas utgifter utgörs dels av kostnader för byggande och underhåll av kyrka, prästgård, eventuella skollokaler och lärarbostäder samt andra behövliga byggnader, dels av lönekostnader till anställda.

Genom byggnadsstyrelsens försorg har undersökning gjorts om församlingarnas *byggnadsbestånd*, behovet av upprustning och kostnaderna därför. Vidare har byggnadsstyrelsen gjort en beräkning av kostnaderna för det framtida årliga underhållet av byggnaderna. En av styrelsen gjord sammanställning av kostnader rörande de fastigheter, som de svenska utlandsförsamlingarna eller med dem samarbetande sammanslutningar äger eller disponerar, torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*. Enligt sammanställningen uppskattas kostnaderna för iståndsättningsarbeten på kyrkobyggnaderna till sammanlagt 461 000 kr. och de årliga kostnaderna för löpande underhåll till sammanlagt 60 500 kr.

Församlingarnas *lönekostnader* för de anställda behandlas närmare i ett avsnitt om befattningshavares i utlandsförsamlingarna löneförmåner, jämförda med motsvarande befattningshavares i Sverige löner. Därvid lämnas först en redogörelse för kyrkomusikerorganisationen i Sverige. Med utgångspunkt i uppdelningen på organister (ordinarie eller extra ordinarie), kantorer (skolkantorer eller kyrkokantorer) och orgelspelare erinras om att dessa avlönas på följande sätt. Ordinarie och extra ordinarie organist är alltefter kompetens placerad i lönegraderna A 19 eller 17 och extra organist alltefter kompetens i lönegraderna A 15, 13 eller 11. Extra ordinarie kyrkokantor är placerad i lönegrad A 13, medan skolkantor för sin kyrkomusikaliska verksamhet har ett särskilt tillägg, beräknat efter lägst 16 löneklassen. Orgelspelararvodet beräknas alltefter kompetens enligt 7 eller 13 löneklassen. Därefter konstateras, att det inte finns några författningsbestämmelser för kyrkomusikerorganisationen i utlandsförsamlingarna utan att organisationen helt är utformad efter beslut av församlingen. Kyrkomusikerna, som alla har uppdraget som en bisyssla, är i Paris, London, Berlin och Buenos Aires svenskar och på övriga platser medborgare i vederbörande stat. För varje församling lämnas i utredningen vissa uppgifter om hur kyrkomusikertjänsten är organiserad, om vederbörande kyrkomusikers kompetens samt om arbetsuppgifterna och deras ungefärliga omfattning i veckotimal. Kyrkomusikerna synes i utlandsförsamlingarna närmast motsvara, i London och Berlin skolkantorer, i Köpenhamn, Oslo och Helsingfors e. o. organister samt i Paris och Buenos Aires orgelspelare. Jämförelsen är dock ganska vansklig att göra med hänsyn bl. a. till å ena sidan kyrkomusikerns inte sällan höga kompetens och å andra sidan det ofta ringa veckotimtalet.

Den sakkunnige gör på sätt framgår av följande tabell en jämförelse mellan lönerna för det kyrkliga arbetet i utlandsförsamlingarna och den lön, som löneförmånerna skulle motsvara i Sverige för år 1963.

Personalkategori	lön/år	förs. avg.	fri bostad (bidrag)	Summa	I Sverige	
					lönegr.	årlön
<i>Paris</i>						
Kyrkomusiker 6 vt	6 348				A 13	3 744
Kontorsbiträde	6 984				A 5	12 372
Kyrkvaktmästare	9 522				A 7	13 716
	22 854			22 854		29 832
<i>London</i>						
Kyrkomusiker 8 vt	4 344		2 262		A 16	5 856
Kontorsbiträde	6 786		2 262		A 5	12 372
Kyrkvaktmästare	6 796		3 016		A 7	13 716
	17 926		7 540	25 466		31 944
<i>Berlin</i>						
Kyrkomusiker 6 vt	3 120				A 16	4 392
Kontorsbiträde	5 662				A 5	12 372
Kyrkvaktmästare	6 006		2 817		A 7	13 716
	14 788		2 817	17 605		30 480
<i>Köpenhamn</i>						
Kyrkomusiker 13 vt	6 000				A 19	11 044
Kontorsbiträde	6 670				A 5	12 372
Kyrkvaktmästare	4 500		2 000		A 7	13 716
	17 170		2 000	19 170		37 132
<i>Oslo</i>						
Kyrkomusiker 13 vt	5 000	500			A 19	11 044
Kontorsbiträde	avlönas ej av förs.				A 5	12 372
Kyrkvaktmästare			1 121		A 7	13 716
	5 000	500	1 121	6 621		37 132
<i>Helsingfors</i>						
Kyrkomusiker 20 vt	18 039				A 19	16 992
Kanslist	13 264				A 5	12 372
Bokförare	3 898				A 5	12 372
Kyrkvaktmästare	8 262		5 832		A 7	13 716
Fastighetsskötare	2 216				A 7	13 716
	45 679		5 832	52 211		69 168
<i>Buenos Aires</i>						
Kyrkomusiker 3 vt	2 000				A 7	1 368
Kyrkvaktmästare	6 216		5 000		A 7	13 716
	8 216		5 000	13 216		15 084

Vad angår de inkomster som står församlingarna till buds uppger den sakkunnige i huvudsak.

Årsavgifterna söker församlingarna hålla på låg nivå. Främsta anledningen härtill synes vara att ingen av ekonomiska skäl skall hindras att vara medlem av utlandsförsamlingen. Hos flertalet församlingar uppges därför också inkomsterna av årsavgifterna uppgå till blygsamma belopp, i varje fall i relation till församlingarnas utgifter. I sammanhanget framhålls att utfallet av dessa avgifter dock i sista hand beror på vederbörande församlingsmedlems goda vilja. Beträffande *gåvor och donationer* anses möjligheten för enskilda att ekonomiskt bidra till verksamheten numera vara mera begränsad än tidigare. Inkomsterna av *avgifter vid kyrkliga förrättningar* är i regel mycket blygsamma. Församlingarna anses alltid kunna räkna med en viss *inkomst av basarer*, men det betonas att möjligheterna härtill i hög grad beror på kyrkoherdens och hans hustrus insats. Församlingarnas inkomster av *inackorderings- och vårdavgifter* uppges i regel inte täcka omkostnaderna för verksamheten. *Räntor* finns bara till jämförelsevis ringa belopp. Beträffande *statsbidrag och terminsavgifter* uppstår inget överskott.

Den sakkunnige uppger att i utlandsförsamlingarna upptagna *kollekt*er uppgår till blygsamma belopp. Rikskollekt utgår till församlingarna i Paris, Berlin och London och spelar för de båda förstnämnda församlingarna en väsentlig roll för bestridande av kostnaderna för församlingsverksamheten och utgör otvetydigt ryggraden i församlingarnas ekonomi. Även för Londonförsamlingen sägs berörda kollekt utgöra ett värdefullt stöd. Följande sammanställning över de åtnjutna rikskollekterna lämnas.

År	Paris		London	Berlin	Helsingfors
	allm. verksamh.	sjuk- och åld.hemmet			
	1	2			
1920	11: 67	—	1 102: 64	—	—
21	6 517: 52	—	10 904: 14	11 444: 55	—
22	15 289: 84	—	10 159: 86	17 102: 51	—
23	10 996: 34	—	9 436: 39	12 533: 45	—
24	9 347: 38	—	9 437: 30	12 000: 41	6 340: 77
25	8 814: 68	—	688: 91	11 513: 26	11 739: 06
26	9 396: 49	—	—	9 457: 09	11 890: 53
27	9 694: 94	—	—	8 635: 61	10 704: 02
28	9 654: 34	—	—	11 173: 70	11 295: 79
29	9 331: 06	—	—	9 927: 43	10 648: 14
1930	10 023: 59	—	—	10 340: 89	12 002: 66
31	9 624: 86	—	—	9 837: 79	12 205: 04
32	11 306: 59	—	—	10 805: 30	10 655: 18
33	9 233: 50	—	—	11 746: 11	9 846: 46
34	10 483: 71	—	—	11 597: 91	1 055: 40
35	11 620: 94	—	—	11 657: 31	—
36	13 801: 77	—	—	12 322: 35	—
37	13 350: 59	—	—	12 361: 39	—
38	14 354: 09	14 169: 33	—	14 062: 30	—
39	15 582: 70	15 826: 80	—	14 614 :25	—
1940	19 742: 72	18 266: 51	—	16 071: 53	—
41	21 073: 14	20 930: 99	—	17 019: 95	—
42	25 504: 55	22 886: 98	—	19 146: 46	—
43	26 919: 21	25 968: 41	—	27 082: 03	—
44	28 618: 09	—	—	32 363: 81	—
45	33 052: 11	—	—	34 226: 17	—
46	31 661: 25	—	—	36 547: 63	—
47	36 178: 75	—	—	—	—
48	39 152: 57	—	—	46 673: 64	—
49	43 086: 55	—	—	43 343: 10	—
1950	42 324: 66	—	—	45 381: 68	—
51	44 774: 06	—	—	57 151: 48	—
52	51 363: 37	—	—	65 236: 01	—
53	53 901: 01	—	—	62 559: 26	—
54	61 395: 66	—	—	60 198: 19	—
55	63 377: 12	—	63 238: 02	61 809: 95	—
56	67 921: 22	—	—	71 342: 53	—
57	72 895: 18	—	70 670: 42	74 298: 01	—
58	57 524: 49	—	57 524: 46	57 524: 54	—
59	85 196: 74	—	—	99 472: 89	—
1960	70 526: 82	—	70 536: 84	70 526: 82	—
61	96 404: 26	—	—	105 418: 45	—
62	75 889: 58	—	75 889: 58	75 889: 57	—

Den sakkunnige finner avgörande skäl tala för bibehållande av rikskollekterna.

De till församlingen i London utgående *skeppsavgifterna* har uppgått till år 1930 ca 19 404 kr., 1950 17 073:46 kr., 1960 31 214:40 kr., 1961 31 926:92 kr., 1962 37 906:54 kr. och 1963 34 089:98 kr. Från vart och ett av sistnämnda fyra belopp avgår dock de 660 pund som församlingen enligt kungl. brev den 30 juni 1953 har att årligen inbetala till kyrkofonden såsom bidrag till kostnaderna för avlöningen av församlingens kyrkoherde.

Enligt den sakkunnige bör bestämmelserna om skeppsavgifternas åtnjutande bibehållas. För den händelse avgifterna avskaffas måste enligt hans mening Londonförsamlingen med hänsyn till sin svaga ekonomi kompenseras för detta inkomstbortfall.

I betänkandet hävdas, att behov av bidrag till utlandsförsamlingarna föreligger. Den sakkunnige stannar för att föreslå bidrag endast till den kyrkliga verksamheten. I fråga om den sociala verksamheten anser han spörsmålet så komplicerat att en särskild utredning erfordras. Beträffande den kulturella verksamheten anges, att utlandsförsamlingarna för skolväsendet redan åtnjuter statligt bidrag vilket dock inte täcker kostnaderna. Under hänvisning till det pågående arbetet inom 1964 års utlands- och internatskoleutredning anser han sig inte ha anledning att ytterligare behandla denna fråga, som berör inte endast utlandsförsamlingarna utan ett stort antal svenskar och svenska sammanslutningar på olika platser runt om i världen.

Till stöd för en inskränkning till den kyrkliga verksamheten anförs också, att uttalade önskemål om ekonomisk hjälp inte heller har avsett mer än detta ändamål.

För frågan om vilka ändamål inom denna verksamhet som bör komma i åtanke åberopas kammarkollegiets förut omnämnda förslag om årligt bidrag till kostnaderna för kyrkomusikerna, kyrkobetjäningen och underhållet av kyrkobyggnaderna. Förslaget förefaller enligt den sakkunnige väl avvägt. Därmed förklarar han sig inte ta upp till övervägande fråga om bidrag till kostnaderna för avlöning av församlingssystrar och till pensionering av kyrkomusikerna. Ställningstagandet i sistnämnda hänseende sägs också bero på denna frågas pensions-tekniskt synnerligen invecklade art med hänsyn till anställningshavarnas ofta utländska nationalitet, den i allmänhet ringa omfattningen av deras arbetsuppgifter och formen för deras anställning.

För beräkningen av *lönebidrag* för församlingarnas kyrkomusiker, kontorsbiträden på pastorsexpedition och kyrkvaktmästare anser den sakkunnige att bidraget högst får motsvara den lön sådan anställningshavare med samma arbetsuppgifter skulle vara berättigad till i Sverige. Bidraget bör — med denna begränsning — motsvara det belopp i svensk valuta, som den anställde uppbär i penningar som lön. Tidigare har i en tabell (se s. 9) gjorts en jämförelse mellan lönerna för det kyrkliga arbetet i utlandsförsamlingarna och den lön, som löne-

förmånerna skulle motsvara i Sverige. Med dessa siffror som grund erhålls enligt förslaget ett beräknat bidragsbelopp av sammanlagt 120 844 kr. enligt följande.

Paris

Kyrkomusikern (6 348)	3 744:—	
Kontorsbiträdet	6 984:—	
Kyrkvaktmästaren	9 522:—	20 250:—

London

Kyrkomusikern	4 344:—	
Kontorsbiträdet	6 786:—	
Kyrkvaktmästaren	6 796:—	17 926:—

Berlin

Kyrkomusikern	3 120:—	
Kontorsbiträdet	5 662:—	
Kyrkvaktmästaren	6 006:—	14 788:—

Köpenhamn

Kyrkomusikern	6 000:—	
Kontorsbiträdet	6 670:—	
Kyrkvaktmästaren	4 500:—	17 170:—

Oslo

Kyrkomusikern	5 500:—	5 500:—
---------------------	---------	---------

Helsingfors

Kyrkomusikern (18 039)	16 992:—	
Kontorsbiträdet (kanslist 13 264)	12 372:—	
Kyrkvaktmästaren	8 262:—	37 626:—

Buenos Aires

Kyrkomusikern (2 000)	1 368:—	
Kyrkvaktmästaren	6 216:—	7 584:—

Summa		120 844:—
-------	--	-----------

I fråga om kyrkomusikern i Paris, kyrkomusikern och kontorsbiträdet i Helsingfors samt kyrkomusikern i Buenos Aires skulle bidraget inte nå upp till lönen, i tabellen angiven inom parentes. För övriga anställningshavare understiger — som framgår av tabellen på s. 9 — lönen motsvarande lön i Sverige. Men bidragen kan inte beräknas till högre belopp än den lön som utgår. Enligt den sakkunnige torde man få räkna med att församlingarna, sedan möjlighet till bidrag yppat sig, i förekommande fall finner skäligt höja lönen. Av denna

anledning har han antagit, att det beräknade bidragsbeloppet kan förväntas öka. Han har funnit att församlingarnas totala löneutgifter för de kategorier det här gäller motsvarar i genomsnitt ungefär löneutgifterna i Paris eller ca 23 000 kr. för varje församling. Med detta medelbelopp för ögonen beräknas bidragsbeloppet kunna stiga till ca 160 000 kr.

I fråga om *bidrag till kyrkobyggnaderna* — själva kyrkobyggnaden är i utlandsförsamlingarna undantagslöst sammanbyggd med andra lokaler, bland annat kyrkoherdens bostad — görs i betänkandet följande bedömanden. Som redan nämnts uppskattade byggnadsstyrelsen kostnaderna för årligt underhåll till sammanlagt 60 500 kr. och för iståndsättningsåtgärder till sammanlagt 461 000 kr. Endast beträffande Oslo och Helsingfors gäller det större iståndsättningsåtgärder (210 000 resp. 140 000 kr.). Enligt den sakkunnige förefaller de uppskattade årliga underhållskostnaderna att ligga inom ramen för vad som kan förmodas komma i fråga, »då det gäller byggnader med god byggnadsstandard och tillfredsställande skött löpande underhåll». Efter den uppfattning han själv fick om byggnadsbeståndet vid besök på platserna — Buenos Aires besöktes dock inte — skulle det förefalla den sakkunnige rimligt att ett årligt belopp på högst 70 000 kr. ställdes till Kungl. Maj:ts förfogande för både årligt underhåll och iståndsättningsåtgärder. Han anför härvid.

Beloppet motsvarar 10 000 kr. för församling och år. Om man beräknar, att löpande reparationer av sådan omfattning, att församling inte skulle kunna gälda kostnaden med egna medel, skulle komma i fråga ungefär vart sjunde år. skulle varje år behövas ca 10 000 kr. för löpande underhåll och återstå 60 000 kr. till iståndsättningsarbeten, som givetvis kunde slås ut på flera år, t. ex. alla eller några fasader kunde renoveras ett år, ett eller flera tak kunde läggas om året därpå osv. Det kan för övrigt understundom vara svårt att avgöra, om arbeten skall hänföras till årligt underhåll eller iståndsättningsåtgärder.

Man kan också använda den beräkningsgrunden, att 70 000 kr. avses för varje församling till löpande underhåll och iståndsättningsåtgärder vart sjunde år. Enligt min uppfattning bör församling erhålla bidrag till nämnda kostnader under hänsynstagande till vad församlingen själv skäligen kan och bör bekosta. På grund härav förefaller mig beloppet 70 000 kr. årligen kunna täcka behovet även vid förekommande ogynnsamma omständigheter, som kan förmodas inträffa mera sällan. Man torde därför våga räkna med att hela årsbeloppet 70 000 kr. inte alltid behöver tas i anspråk. Vid dessa överväganden har jag tagit hänsyn även till de stora belopp, som av byggnadsstyrelsen beräknats för iståndsättningsåtgärder i Oslo och Helsingfors, enär — som jag förut nämnt — arbetena bör kunna utföras under en följd av år.

Det behövliga årliga bidraget skulle alltså f. n. kunna beräknas till $(120\ 844 + 70\ 000 =) 190\ 844$ kr. Enligt den sakkunnige kan det emellertid väntas stiga till ca 230 000 kr. Som jämförelse erinrar han om att rikskollekterna år 1962 till församlingarna i Paris, London och Berlin uppgick till sammanlagt 227 668 kr.

I betänkandet framhålls, att behovsprövningen och bidragstilldelningen förutsätts skola ske med beaktande av »att församlingarna själva — liksom

hittills — i första hand skall svara för sina utgifter eller med andra ord att bidragstilldelningen sker med viss försiktighet».

Den sakkunnige har övervägt om bidraget bör utgå i form av *statsanslag* eller *anslag från kyrkofonden*. Han anför därvid i huvudsak.

Förut har nämnts huru utlandskyrkoherdarnas löneförmåner, som från början utgick av statsanslag, i olika etapper överförts till och numera belastar kyrkofonden. I samband härmed erinrade föredragande departementschefen om att enligt av statsmakterna fattade beslut kyrkofondens ansvarighet för utgifterna inom den kyrkliga organisationen på åtskilliga punkter vidgats utöver de gränser, som tidigare varit härför uppdragna. Som exempel härpå nämndes, att kostnaderna för biskoparnas avlönande, för avlöning åt präster för döva samt för tjänstepensioner åt vissa präster i missionens och diakoniens tjänst pålagts kyrkofonden. Härutöver kan tilläggas, att ytterligare utvidgning sedermera skett, i det att anslag ur kyrkofonden anvisats såsom bidrag till kostnaderna för den kyrkomusikaliska linjen vid det av Svenska diakonsällskapet bedrivna Sköndalsinstitutet samt att anslag jämväl utgår till Lutherska världsförbundets svenska sektion.

Föredragande departementschefen uttalade redan till 1932 års riksdag, att de svenska utlandsförsamlingarna var en form för den svenska kyrkans verksamhet. På grund härav och med hänsyn till vad nyss anförts synes det följderiktigt, att nu ifrågasatta anslag utgår från kyrkofonden.

I 6 § andra stycket lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond anges under p. 1)—8) vissa ändamål, som skall tillgodoses ur kyrkofonden. Härefter stadgas under p. 9) — lydelse SFS 1960: 164 — att ur kyrkofonden skall utgå kostnad för annat av Kungl. Maj:t och riksdagen särskilt angivet kyrkligt ändamål. Enligt den sakkunnige är de föreslagna ändamålen jämförbara med andra till vilka anslag utgår enligt p. 9).

Sist berörda stadgande tillkom (se prop. 1960: 101, L³U 19, rskr 216) för att bereda möjlighet att vid sidan av den för extra utgifter i samma lagrum bestämde anslagsramen anlita kyrkofonden till bestridande av kostnader för ett av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt antaget, i kyrkofondslagen inte särskilt angivet kyrkligt ändamål. Därvid uttalades av departementschefen bl. a. (prop. s. 86), att den årliga kostnaden för ändamålet som regel torde böra begränsas till ett av Kungl. Maj:t och riksdagen godkänt belopp men att i de fall där visst utgiftsbelopp inte kunde fastställas på förhand grunderna för utgifternas utgående dock torde böra godkännas av riksdagen. Den sakkunnige anser, att i förevarande fall båda alternativen kan komma till användning, det förra när det gäller anslag till byggnadsbeståndet och det senare när bidrag till avlöningskostnaderna avses.

Utredningen utmynnar i följande förslag.

Den sakkunnige föreslår

dels att årligt bidrag av kyrkofondens medel beviljas till de svenska utlandsförsamlingarna för avlönande av kyrkomusikerna, kontorsbiträdena på pastors-

expeditionerna samt kyrkvaktmästarna-fastighetsskötarna med det belopp i svensk valuta, som den anställde uppbär som lön resp. arvode av församlingen, dock med den begränsningen, att bidraget icke får överstiga den lön resp. det arvode sådan anställningshavare med samma arbetsuppgifter skulle vara berättigad till i Sverige,

dels att ett årligt belopp på 70 000 kr. får utgå av kyrkofondens medel för löpande underhåll och iståndsättningsåtgärder på utlandsförsamlingarna tillhöriga eller av dem disponerade kyrkobyggnadskomplex.

Vidare har den sakkunnige föreslagit, att utlandsförsamlingarna alltjämt skall komma i åtnjutande av rikskollekt och att Londonförsamlingens rätt till skeppsavgifter bibehålls.

4. Remissyttrandena

Utlandsförsamlingarnas betydelse i religiöst, socialt och kulturellt avseende betonas i flera av de allmänna uttalanden som gjorts. Enligt *domkapitlet i Stockholm* är församlingarnas andliga och sociala verksamhet en ovärderlig tillgång såväl för de på utrikes ort bosatta svenskarna som för det stora antal svenskar, i synnerhet ungdom, som längre eller kortare tid uppehåller sig utrikes för förvärvsarbete eller studier. *Ambassaden i Oslo* anser en utlandsförsamling utgöra ett värdefullt stöd för en beskicknings allmänna verksamhet. Församlingarnas betydelse ur viss bestämd synvinkel berörs i några yttranden. Så torde församlingarna enligt *sjöfartsstyrelsen* ha avsevärd betydelse som komplement till andra välfärdsinrättningar för sjöfolk i utrikes fart. *Ambassaden i Helsingfors* framhåller bl. a., att en svensk församling i Finland äger en inte obetydlig kulturell betydelse med hänsyn till de båda ländernas gemensamma förflutna.

Helsingforsambassaden anser också, att den föreslagna ökningen av stödet till dessa församlingar leder till att samhörighetskänslan mellan församlingarna och hemlandet stärks.

Angelägenheten av att det allmänna tillses att församlingarna för framtiden kan fortsätta sin verksamhet är innebörden i vissa uttalanden av *kammarkollegiet*, *sjöfartsstyrelsen*, *domkapitlet i Stockholm*, *ambassaden i Köpenhamn*, *församlingen i Berlin*, *sjömansvårdsstyrelsen*, *centralrådet*, *Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet* och *Utlandssvenskarnas förening*. Enligt ambassaden i Köpenhamn, som tar fasta på att svenska kyrkan är en statskyrka, ter det sig föga tillfredsställande att den kyrkliga verksamheten i församlingarna i större eller mindre omfattning skall bero av intresserade personers givmildhet eller det affärsmässiga resultatet av basarer, mässor o. d.

Vad angår frågan om behovet av ytterligare bidrag åt utlandsförsamlingarna har remissorganen på ett undantag när ställt sig positiva till ett

ökat bidrag. Flertalet synes därvid samtidigt godta den sakkunniges förslag om bibehållande av rikskollekterna till utlandsförsamlingarna och av Londonförsamlingens rätt till skeppsavgifter. Till denna grupp kan hänföras bl.a. *statskontoret, domkapitlet i Lund, Stockholm och Göteborg, ambassaderna i London, Oslo och Buenos Aires, samtliga utlandsförsamlingar, Riksförbundet för svenskhetens bevarande i utlandet* och *Utlandssvenskarnas förening*. Statskontoret framhåller, att samtliga utlandsförsamlingar allmänt sett har en väsentligt sämre ställning än hemlandsförsamlingarna, främst beroende på att beskattningsrätt saknas. Vidare erinras om att utlandsförsamlingarna av naturliga skäl påtagit sig också en viss kulturell och social verksamhet. Liknande synpunkter har utlandssvenskarnas förening. Den sakkunniges förslag ter sig som ett välkommet steg mot en rationellare ordning för bestridande av kostnader för verksamheten säger församlingen i Köpenhamn, som också understryker att det i längden torde visa sig omöjligt att på frivillighetens väg anskaffa de belopp som behövs. *Musikalska akademien* betonar för sin del, att ett genomförande av förslaget skulle ge en sedan länge efterlängtd stadga åt de i utlandsförsamlingarna verkande kyrkomusikernas löneförhållanden.

Vissa remissorgan har, samtidigt som de ställt sig positiva till de framlagda förslagen om bidrag, varit mer återhållsamma när det gäller förslagen om bibehållande av rikskollekterna till utlandsförsamlingarna och av Londonförsamlingens rätt till skeppsavgifter. Detta gäller beträffande rikskollekterna *domkapitlet i Luleå, centralrådet* och *Pastoratsförbundet*. I fråga om skeppsavgifterna föreslår *kammarkollegiet, sjöfartsstyrelsen, Pastoratsförbundet, Sveriges redareförening* och *Svenska sjöfolksförbundet* att de avskaffas.

Negativ till behovet av de föreslagna ytterligare bidragen är *svenska generalkonsulatet i Berlin*, som uppger att »de nuvarande särskilda förhållandena i Berlin inte torde kunna läggas till grund för en förändring av det nuvarande systemet med finansiering genom rikskollektmedel och att något omedelbart trängande behov av ytterligare ekonomiska bidrag för närvarande ej kan anses föreligga för Berlinförsamlingens del».

Som regel har i yttrandena inte gjorts några egentliga invändningar mot de ändamål, för vilka bidrag enligt utredningens förslag skulle utgå. *Statskontoret* föreslår emellertid beträffande kyrkobyggnaderna att bidrag inte ges för annat än ombyggnader och större reparationsarbeten och då först efter ansökan av församlingarna i varje särskilt fall. Församlingarna skulle själva få svara för kyrkolokalernas underhåll och vård.

Likaledes är flertalet remissinstanser överens med den sakkunnige om en begränsning av det ekonomiska stödet till församlingarnas kyrkliga verksamhet. *Statskontoret* understryker att fråga om bidrag till de kulturella och sociala verksamhetsgrenarna bör, som även framhållits i betänkandet, behandlas i andra sammanhang. Statskontoret påpekar i fråga om alla de tre föreslagna bidrags-

ändamålen svårigheterna att särskilja rent kyrklig verksamhet från annan verksamhet.

Enligt *ambassaden i Köpenhamn* går den sakkunniges förslag inte tillräckligt långt utan konsekvensen synes fordra att samtliga de kostnader som är förenade med den kyrkliga verksamheten bestrids ur kyrkofonden eller av statsmedel. I några yttranden har man tagit upp frågor om vissa bidragsändamål utöver de i utredningen föreslagna. *Domkapitlet i Stockholm* och *församlingen i London* anser, gentemot den sakkunnige, att även församlingssystrarna bör inräknas bland de befattningshavare, för vilka bidrag skall utgå. Samma församling och *ambassaden i London* föreslår vidare, att frågan om pensionering av de tre kategorier befattningshavare, för vilka enligt utredningsförslaget bidrag till löner skall utgå, utreds och löses inom ramen för de pensionsbestämmelser som gäller i Sverige. Man önskar även bidrag till portoutgifter, som i rena tjänsteärenden för Londonförsamlingens del uppges uppgå till ca 3 000 kr. per år. *Svenska koloniens i Finland centralstyrelse* och *ambassaden i Helsingfors* uppger, att församlingen i nämnda stad behöver bidrag för anskaffande av en kyrkorgel. Enligt styrelsen är det osäkert om privata bidrag under nuvarande förhållanden kan påräknas.

Domkapitlen i Uppsala och *Göteborg* har velat erinra om utlandsförsamlingarnas behov av ökat understöd även åt deras sociala och kulturella verksamhet. Enligt domkapitlet i Uppsala får inte frågan om församlingarnas ekonomi en tillfredsställande lösning utan väsentligt ökat stöd åt dessa verksamheter. Domkapitlet i Göteborg anför.

Primärt fungerar utlandsförsamlingarna som en del av svenska kyrkan och den centrala uppgiften är och skall självklart vara gudstjänstlivet och församlingsvården. Utlandsförsamlingarna har emellertid kommit att ägna sig åt varierande uppgifter inom olika icke-kyrkliga områden allt efter församlingsledningarnas intresseinriktning och de historiska och andra betingelser, under vilka församlingarna vuxit fram. Som utredningsmannen framhäver har församlingarna på olika sätt tagit hand om församlingsborna och i stor utsträckning kommit att utgöra ett samlande kollektiv för utlandssvenskarna och deras släktingar även inom verksamhetsfält, där motsvarande uppgifter i Sverige handhas av statliga och kommunala myndigheter eller institutioner. Särskilt framträdande blir detta inom de sociala och kulturella sektorerna. Domkapitlet anser att denna utveckling varit riktig, ändamålsenlig och för kyrkan väsentlig. Då församlingarna emellertid saknar skattemedel för uppgifter av denna art och kollektmedlen samlas in för att tillgodose församlingarnas kyrkliga verksamhet anser domkapitlet det rimligt att svenska staten — i den mån så ej redan skett (t. ex. bidrag till skol- och biblioteksväsendet) — genom anslag över riksstaten anslår medel till utlandsförsamlingarnas sociala och kulturella verksamhet.

I åtskilliga remissyttranden har den sakkunniges bedömanden om bidragens beräkning och storlek berörts.

Domkapitlet i Lund instämmer i den sakkunniges förslag även beträffande de grunder enligt vilka bidragen skall utgå. *Pastoratsförbundet* erinrar bara om att

det av förbundet förordade slopandet av rikskollekterna till utlandsförsamlingarna och av skeppsavgifterna kan motivera att de i utredningen föreslagna bidragen till församlingarna sätts högre än som angetts i betänkandet. Eljest har remissinstanserna i större eller mindre utsträckning haft invändningar att göra mot beräkningsgrunderna. I flera fall har invändningarna dock avsett bara något av bidragsändamålen.

Beträffande samtliga föreslagna bidragsändamål anser *statskontoret* allmänt, att svårigheter att från den rent kyrkliga verksamheten särskilja församlingarnas kulturella och sociala verksamhetsgrenar givetvis bör beaktas vid bedömandet av omfattningen av ökat ekonomiskt stöd för denna kyrkliga verksamhet.

Vad angår beräkningen av bidragen till kyrkomusiker, kontorsbiträden och kyrkvaktmästare riktar *statskontoret* kritik mot den sakkunniges förslag. I fråga om kyrkomusikerna anser *statskontoret* det inte vara tillfredsställande, att bidrag beräknas efter enbart viss löneklass och att det lämnas öppet för församlingarna att bestämma verksamhetens omfattning och inriktning. En liknande uppfattning på denna punkt har *Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet*, för vilken det synes självklart att timtalet för kyrkomusikernas tjänstgöring med dess avgörande betydelse för deras löneställning i varje särskilt fall fastställs av domkapitlet i Uppsala, till vilket vederbörande kyrkoråd alltså skulle ha att inkomma med förslag. *Statskontoret* anför.

Beträffande sättet för beräkning av kyrkofondens ekonomiska insatser bör utnyttjas avlöningsvillkoren för kyrkokantorer, därvid lönen förslagsvis skulle kunna fixeras efter näst högsta eller högsta av den för dem gällande löneklassen. Församlingarnas storlek och omfattningen av den rent kyrkomusikaliska verksamheten ger nämligen vid handen, att det vid jämförelse med hemlandsförsamlingarna blir mest rättvisande att på så sätt begränsa kyrkofondens insatser för kyrkomusiken inom utlandsförsamlingarna. Självfallet bör det dock vara dessa obetaget att på egen bekostnad ordna en mera omfattande och kostnadsdragande kyrkomusik. Som tidigare framhållits, är församlingarnas storlek varierande och olika intentioner synes också förefinnas beträffande kyrkomusikens omfattning, innehåll och ordnande. Vid sådant förhållande är det inte tillfredsställande, att bidrag beräknas efter enbart viss löneklass och det lämnas öppet för församlingarna att bestämma verksamhetens omfattning och inriktning. En bidragsgivning efter dessa grunder torde förr eller senare påkalla reglerande föreskrifter med därav följande administrativa uppgifter. För det fåtal församlingar, varom här är fråga, bör statsmakterna fastställa det veckotimal, efter vilket bidrag ur kyrkofonden till kyrkomusikernas avlöande skall utgå.

I fråga om kontorsbiträdena och kyrkvaktmästarna kan *statskontoret* inte heller finna förslaget tillfredsställande och uttalar.

Mot förslagen kan enligt ämbetsverkets mening riktas kritik, främst av det förut nämnda skälet, att bidragen grundas på nuvarande förhållanden beträffande arbetsuppgifter, tjänstgöringens omfattning och löneförmåner utan närmare hänsyn till fördelningen av kostnaderna på skilda verksamhetsgrenar. Mot förslaget beträffande bidrag till avlöningskostnaderna kan vidare framhållas, att det torde påkalla preciserade anslagsäskanden från församlingarna och besvär-

liga administrativa överväganden i Sverige. Statskontoret vill därför ifrågasätta, om inte bidragsgivningen skulle kunna bestämmas på procentuell basis, förslagsvis högst 50 % av de aktuella avlöningskostnaderna, därvid bidragen eventuellt skulle kunna differentieras efter en prövning av församlingens allmänna ekonomiska läge och behov av stöd. En sådan prövning skulle kunna ske årligen eller för en 3—5 årsperiod. Därest bidraget bestäms på detta sätt, torde inte vara erforderligt att för bidragets beräkning reglerade avlöningsvillkoren och tjänstgöringsförhållanden för personalen vilket eljest synes ofrånkomligt och måste föranleda administrativa bestyr av ej obetydlig omfattning. — Statskontoret får således för sin del föreslå, att statsmedel ställs till förfogande för en på angivet sätt begränsad stödgivning för avlöningskostnader till kontorsbiträden och kyrkvaktmästare i utlandsförsamlingarnas kyrkliga verksamhet.

Andra remissorgan gör mera begränsade anmärkningar mot den i utredningen gjorda beräkningen av bidragen till lönekostnaderna.

Den föreslagna begränsningen till en motsvarande befattningshavares i Sverige lön vid beräkningen av bidragen till lönekostnaderna kritiserar sålunda av *domkapitlet i Stockholm, ambassaden i Buenos Aires, sjömansvårdsstyrelsen och församlingen i Köpenhamn*. En sådan beräkning anses inte ta hänsyn till levnadskostnadsnivån i det land som det är fråga om. Ambassaden i Buenos Aires finner det inte rationellt att i dessa fall möjlighet inte skall föreligga att helt ersätta församlingens kostnader. Enligt sjömansvårdsstyrelsen måste beträffande denna utlandspersonal tas hänsyn till dyrortsförhållanden enligt samma grunder som tillämpas för andra i offentlig tjänst anställda svenska befattningshavare utomlands, bl. a. utlandskyrkoherderna. Församlingen i Köpenhamn vill inte att lönen skall vara bunden till svenska förhållanden. De för kyrkomusikern, kontorsbiträdet och kyrkvaktmästaren beräknade bidragsbeloppen sågs sålunda för Köpenhamns vidkommande redan vara föråldrade. Församlingen har de senaste åren tvingats höja ersättningarna till personalen.

Kammarkollegiet, domkapitlet i Uppsala och ambassaden i Oslo tillstyrker däremot, att bidraget för berörda kostnader utgår med ett belopp motsvarande församlingarnas kostnader med den föreslagna begränsningen att bidrag inte skall överstiga vad anställningshavare med samma arbetsuppgifter skulle vara berättigad till i Sverige. Kollegiet framhåller emellertid, i anledning av den sakkunniges uppräknade av det beräknade bidragsbeloppet 120 844 kr. till 160 000 kr., att någon allmän höjning av lönebeloppen av det skälet, att bidrag kan erhållas från hemlandet, ej synes böra komma i fråga. Tills vidare bör man enligt kollegiet räkna med kostnadsbelopp för lönerna av totalt ca 121 000 kr.

Musikaliska akademien föreslår, med hänvisning till vad som gäller för utlandskyrkoherderna, att medel ställs till förfogande ur kyrkofonden för utbetalning av utlandstillägg till utlandsförsamlingarnas kyrkomusiker och anför.

Betänkandet ger otvivelaktigt vid handen, att den kyrkomusikaliska verksamheten är av stor betydelse för de svenska utlandsförsamlingarna bl. a. i vad det gäller kontakten med svenskar i utlandet. Det är också omvittnat, att erfarenhet från kyrkomusikertjänst i utlandet är av värde för den svenske kyrko-

musikerns verksamhet i hemlandet. Med hänsyn till de ökade kostnader av olika slag som i regel är förknippade med en längre utlandsvistelse, torde dock de av utredningsmannen föreslagna löneförbättringarna inte ensamma vara ägnade att till tjänstgöring i utlandsförsamling locka svenska kyrkomusiker med för sådan tjänstgöring erforderlig kompetens.

Den sakkunnige har (se tabellen på s. 9) jämfört kyrkomusikern i *församlingen i Paris* med en kyrkomusiker i Sverige i lönegrad A 13 och beräknat bidraget utifrån detta. Församlingen, i vars yttrande *ambassaden i Paris* instämmer, ifrågasätter om inte, med hänsyn till att församlingen för en period av ett år i sänder anställer unga kyrkomusiker med högre organistexamen vid Musikhögskolan i Stockholm, bidragets storlek bör beräknas efter lönegrad 19, vilket mer motsvarar befattningshavarnas kompetens. Vidare bör enligt församlingen för kontorsbiträdet på pastorsexpeditionen bidraget beräknas inte efter lönegrad A 5 utan efter lönegrad A 7, den begynnelselön som tillämpas för utrikesförvaltningens kontorspersonal. Härvid anses, att hänsyn bör tas till kravet på goda språkkunskaper.

Vad vidare angår beräkningen av bidrag till iståndsättningsåtgärder och löpande underhåll beträffande församlingarnas kyrkobyggnader föreslår *statskontoret*, som tidigare nämnts, att utlandsförsamlingarna själva får svara för sina kyrkolokalers underhåll och vård men, efter ansökan i varje särskilt fall, berättigas komma i åtnjutande av ekonomiskt stöd av statsmedel för ombyggnader och större reparationsarbeten. Härigenom skulle samma ekonomiska villkor, som redan gäller för församlingen i Paris, beredas de övriga församlingarna.

Rörande storleken av det föreslagna bidraget för såväl iståndsättningsåtgärder som löpande underhåll av kyrkobyggnaderna, totalt årligen 70 000 kr., anser flera remissorgan det vara för lågt. Enligt *ambassaden i Buenos Aires* synes det tveklaktigt om bidraget skall maximeras till 70 000 kr. redan i riksdagens myndigande. *Församlingen i Oslo* hänvisar bl. a. till att enligt byggnadsstyrelsens beräkningar ett omedelbart behov för församlingen av 210 000 kr. för nödvändiga upprustnings- och iståndsättningsarbeten föreligger och till att byggnadsstyrelsen beräknat enbart samtliga årliga underhållskostnader för kyrkokomplexen till 60 500 kr. Församlingen föreslår, att bidrag av kyrkofondsmedel får utgå med belopp motsvarande kostnaderna för aktuella och erforderliga iståndsättnings- och upprustningsbehov av resp. församlings byggnadsbestånd enligt byggnadsstyrelsens beräkningar och att ett årligt belopp på 65 000 kr. får beviljas för löpande underhåll av församlingarna tillhöriga eller av dem disponerade kyrkobyggnadskomplex. *Församlingen i Paris* — där svenska staten redan svarar för kostnaderna för iståndsättningsåtgärder — anser, att det belopp av 10 000 kr. årligen som av det totala bidraget skall stå till utlandsförsamlingarnas förfo-gande som bidrag till löpande underhåll är för lågt. Församlingen konstaterar, att byggnadsstyrelsen uppskattat kostnaderna för det årliga underhållet av kyr-

kobyggnadskomplexet i Paris till 10 000 kr., och framhåller angelägenheten av ett årligt underhållsbidrag av minst 5 000 kr. bara till denna byggnad.

Byggnadsstyrelsen anser, att engångsanslag för iståndsättningsarbeten bör övervägas, och anför.

Om det varit utredningsmannens mening att församlingarna skulle få i huvudsak full täckning för det löpande fastighetsunderhållet skulle till iståndsättningsåtgärder av det föreslagna årsbeloppet på 70 000 kr. finnas disponibla 10 000 kr./år. Med hänsyn till dessa åtgärders omfattning är sistnämnda belopp alldeles för lågt. Det skulle vara orationellt och oekonomiskt att — på sätt utredningsmannen tänkt sig — fördela iståndsättningsarbeten på en lång följd av år. Särskilt gäller detta Oslo men i betydande grad också Helsingfors. Atminstone för dessa två utlandsförsamlingar borde i stället engångsanslag för iståndsättningsarbeten övervägas.

Möjlighet att retroaktivt erhålla bidrag för större reparationer och ersättningsanskaffning bör enligt *församlingen i Helsingfors* beredas. Kyrkorådet i församlingen anför.

Kyrkorådet skulle räkna det som en stor fördel om i lagen möjlighet lämnas öppen till periodiska, utökade bidrag i efterskott, avsedda för återbetalning av församlingens för interimistisk finansiering av arbetena iklädda skuld och för återställande av församlingens eventuellt tillgripna fondkapital. Om sådan möjlighet inte skapas, riskerar man, att församlingarna uppskjuter också oundgängliga arbeten till det år församlingen står i tur för ett större reparationsbidrag, vilket förfarande kan innebära dålig ekonomi, genom att skador under tiden förvärras.

Vidare erinrar kyrkorådet om vissa kostnader som inte har tagits upp i de i betänkandet redovisade beräkningarna.

I sammanhanget vill kyrkorådet ytterligare erinra om en typ av reparation — iståndsättande, som inte tagits upp nämligen de oförutsebara, t. ex. vindtagna skorstens- och takplåtar eller långtidsverkande dräneringsskador, svåra att i tid fastställa, vilka ofta representerar betydande kostnader. Härtill ytterligare en rubrik: primära inventarier. Sålunda nödgas denna församling detta år göra kontrakt på byggandet av ny orgel för ett belopp överstigande 200 000 kr. I nuvarande ekonomiska klimat har församlingen ej kunnat våga hoppas på gåvor för ändamålet utöver mer än en fjärdedel av beloppet. Hänsyn tas till förhållandet, att församlingen vill ta aktiv del i det musikliv, som utvecklar sig i den finska huvudstaden, varunder även svensk kyrkomusik bör kunna utföras på ett instrument, värdigt den svenska orgelkonsten. Härtill kommer vid bedömandet av frågan om nödvändigheten av dylik i byggnadskroppen insänkt, fast inventarieanskaffning den ännu viktigare synpunkten, att en orgel är en så pass vital och integrerande faktor i församlingens gudstjänst- och andaktsliv, att behovet av en sådan måste anses för väl så trängande och lika mycket ägnat att behjärtas av en understödjande instans som exempelvis inomhusrestaurationer av varje-handa slag.

Också *ambassaden i Helsingfors* framhåller, med hänsyn till att församlingen på platsen nu står inför nödvändigheten att anskaffa en dyrbar orgel, att även sådana utgifter bör beaktas vid fastställande av storleken av bidraget för kyrko-

byggnaderna. Under dessa förhållanden lär enligt ambassaden det av den sakkunnige föreslagna bidragsbeloppet ej vara tillfyllest.

I övrigt har remissinstanserna inte gjort några erinringar mot beräkningsgrunder och storlek rörande föreslaget bidrag för församlingarnas kyrkobyggnader.

Rörande spørsmålet i vad mån de föreslagna bidragen skall utgå av kyrkofondsmedel eller statsmedel har den sakkunniges uppfattning att bidrag till samtliga tre huvudändamål torde kunna utgå ur kyrkofonden bestritts av *kammarkollegiet*, *statskontoret* och *domkapitlet i Uppsala*. Ingen av dessa tre myndigheter har något emot att kyrkofonden tas i anspråk för kostnaderna för lönerna åt utlandsförsamlingarnas kyrkomusiker. Statskontoret föreslår här att 6 § andra stycket kyrkofondslagen erhåller en punkt 4 a) av följande lydelse: »Kostnad som Konungen enligt av riksdagen godkända grunder bestämmer för avlönande av i särskild kyrkomusikalisk verksamhet utom riket anställd kyrkomusiker.» Däremot motsätter sig samma myndigheter att bidragen till lönekostnader för kontorsbiträde på pastorsexpeditionerna och kyrkvaktmästare samt till iståndsättnings- och underhållsätgärder på kyrkobyggnaderna bekostas genom anslag ur kyrkofonden. De föreslår i stället statsmedel till dessa ändamål. Statskontoret kan inte dela den sakkunniges mening att stadgandet i 6 § andra stycket 9) kyrkofondslagen inrymmer sistnämnda angelägenheter. Kollegiet anser sig inte böra tillstyrka att bidrag ur kyrkofonden utgår till utlandsförsamlingarna för ändamål som för närvarande ej i hemlandet tillgodoses med kyrkofondsmedel. Enligt domkapitlet i Uppsala bör en ytterligare utvidgning av kyrkofondens användningsområde inte ske enbart på grund av praktiska lämplighets-skäl. Domkapitlet vill också avvakta den utredning om kyrkofondens karaktär och användning som 1963 års kyrkomöte begärt (kskr 1963: 33).

Ambassaden i Oslo och *Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet* ansluter sig såtillvida till utredningens mening, att de anser att bidragen till såväl kyrkomusiker som kontorsbiträden och kyrkvaktmästare i utlandsförsamlingarna bör kunna utgå ur kyrkofonden.

I fråga om den del av beräknade kostnader för iståndsättningsarbeten på kyrkobyggnaderna som belöper på Paris, eller 45 000 kr., anmärker *byggnadsstyrelsen* att beloppet i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 2 maj 1958 bör utgå ur statens allmänna fastighetsfond.

I likhet med den sakkunnige föreslår *domkapitlet i Lund*, att medel för alla ändamålen utgår ur kyrkofonden.

Tidigare har, vid punkten om behovet av ytterligare bidrag, berörts remissinstansernas inställning till den sakkunniges förslag om bibehållande av rikskollekterna till utlandsförsamlingarna. Sådana kollektmedel utgår sedan länge till församlingarna i Paris och Berlin samt under senare tid även till församlingen i London. Om remissinstansernas inställning må ytterligare anföras följande. Enligt *domkapitlet i Luleå* kan det ifrågasättas om rikskollekt

är oundgängligen nödvändig om utlandsförsamlingarna får de föreslagna årliga bidragen. I varje fall bör väl då, menar domkapitlet, övervägas huruvida mera än en av de två årliga kollektor som hittills i allmänhet beviljats bör bibehållas. Även *centralrådet* finner det tveksamt om utlandsförsamlingarna bör erhålla mer än en rikskollekt. Centralrådets inställning får ses mot bakgrunden av att utvecklingen medfört nya angelägna kyrkliga ändamål av sådan karaktär, att de bör kunna stödjas i form av en riksomfattande kollekt, men att det samtidigt framstår som olämpligt att utöka det sammanlagda antalet årligen beviljade rikskollekter. *Domkapitlet i Uppsala* pekar på vissa omständigheter som enligt dess mening måste tillmätas avgörande vikt vid bedömningen av möjligheterna att f. n. företa en dylik reducering av antalet rikskollekter till utlandsförsamlingarna eller i övrigt vidta förändringar, som från andra synpunkter kan anses motiverade. Bl. a. *domkapitlet i Lund* och *sjömansvårdsstyrelsen* anser, att fördelningen av kollektmedlen i fortsättningen ej bör begränsas till enbart församlingarna i Paris, Berlin och London. Även enligt *domkapitlet i Luleå* bör för den händelse kollekten bibehålls övervägas huruvida inte även övriga utlandsförsamlingar är i behov av samma förmån.

Vad angår statsbidragen till skol- och biblioteksväsendet inskränker sig *skolöverstyrelsen*, enligt vilken skolorna för utlandssvenska barn givetvis även i fortsättningen bör komma i åtnjutande av statligt stöd, i sammanhanget till en erinran om att det blir tillfälle till ett samlat ställningstagande i skolfrågorna när 1964 års utlands- och internatskoleutredning framlägger resultatet av sitt arbete.

Även i fråga om den sakkunniges förslag om bibehållande av Londonförsamlingens rätt till skeppsavgifter har remissinstansernas inställning berörts tidigare vid punkten om behovet av ytterligare bidrag. Till sitt förslag om avgifternas avskaffande anmärker *kammarkollegiet*, att rätten ifråga inte kan anses vara privilegieskyddad, men att det dock kan synas skäligt, att församlingen övergångsvis genom statsbidrag bereds viss gottgörelse för förluster. Däremot bör enligt kollegiet någon ersättning till kyrkofonden inte komma ifråga för förlusten av det nuvarande årliga beloppet av 660 pund. *Sveriges redareförening* och *Svenska sjöfolksförbundet* erinrar bl. a. om 1965 års riksdags beslut om avveckling av vissa avgifter för sjöfarten i Stockholm (de s. k. danviks- och fattigpenningarna).

5. Departementschefen

Den av den sakkunnige gjorda utredningen finner jag i likhet med flertalet remissinstanser innefatta ett värdefullt klarläggande av utlandsförsamlingarnas verksamhet och av deras ekonomiska förhållanden.

Som framhålls i remissyttrandena, är det angeläget att utlandsförsamlingarna, som utövar en betydelsefull verksamhet, genom det allmännas försorg får ett ökat ekonomiskt stöd. Församlingarna har nu sådant stöd enligt följande. Utlandskyrkoherdarnas avlöningsförmåner bekostas ur kyrkofonden. Vidare upptas rikskollekter, f. n. två årligen, vilka de senaste åren har fördelats mellan församlingarna i Paris, Berlin och London. Till Londonförsamlingen utgår även s. k. skeppsavgifter. Slutligen utgår vissa statsbidrag till skol- och biblioteksväsendet. I övrigt är församlingarna i huvudsak hänvisade till frivilliga avgifter av sina medlemmar, inkomster av basarer o. d.

Innan jag närmare går in på frågan om ytterligare stöd åt utlandsförsamlingarna, vill jag framhålla följande. De avgifter, som medlemmarna i församlingarna betalar, är i allmänhet mycket låga. Jag har givetvis förståelse för att avgiften utgår med sådant belopp, att ingen av ekonomiska skäl anser sig förhindrad att bli medlem av vederbörande församling. Trots detta anser jag det rimligt — åtminstone beträffande flertalet församlingar — med ökade insatser från församlingsmedlemmarnas sida i form av höjda avgifter. När jag i det följande föreslår ökat stöd från det allmänna förutsätter jag därför, att församlingarna i förekommande fall vidtar åtgärder för att öka medlemmarnas insatser. I detta sammanhang vill jag erinra om att medlem i en församling i hemlandet i genomsnitt erlägger en avgift, vilken inte oväsentligt överstiger den som i allmänhet betalas i en utlandsförsamling. Jag anser att utlandsförsamlingarna bör bedriva sin kyrkliga verksamhet och finansiera den på sådant sätt, att de kommer att arbeta under ekonomiska betingelser som mer likna dem som gäller för församlingarna i hemlandet.

Vad angår de ä n d a m å l för vilka bidrag till församlingarna bör utgå anser jag i likhet med den sakkunnige och flertalet remissinstanser att statsmakterna bör inrikta sitt stöd så att det endast avser den kyrkliga verksamheten. De önskemål i ämnet som på sin tid framställdes från domkapitlet i Uppsala, svenska kyrkans centralråd och 1957 års kyrkomöte och som ledde fram till utredningen åsyftade heller inte annat än stöd åt det kyrkliga arbetet. Även om det inte alltid är lätt att avgränsa församlingarnas kyrkliga verksamhet från deras arbete i övrigt bör alltså i princip den sociala och den kulturella verksamheten hållas utanför den fråga om bidrag som nu behandlas. En annan sak är att ett bidrag som inriktas på den kyrkliga verksamheten självfallet indirekt medför att för-

samlingarna också får större möjligheter att fullgöra sociala och kulturella uppgifter.

Kammarkollegiet föreslog i sitt yttrande över centralrådets nyss berörda framställning att ett vidgat ekonomiskt bistånd till församlingarna lämpligen borde avse bidrag till kyrkomusikerkostnader, kostnader för kyrkobetjäningen och underhåll av församlingarnas kyrkor. Den sakkunnige har knutit an till detta förslag och därvid utgått från att något bidrag till pensionskostnader ej skall utgå.

Den sakkunnige har föreslagit att bidrag till *avlönande av kyrkomusikerna, kontorsbiträdena och kyrkvaktmästarna* skall utgå med den faktiska lönen i svensk valuta, dock att bidraget får motsvara högst den lön en sådan befattningshavare med samma arbetsuppgifter har i Sverige.

Som den sakkunnige har framhållit finns inga författningsbestämmelser för kyrkomusikerorganisationen i utlandsförsamlingarna. Verksamheten, som är utformad i enlighet med beslut av vederbörande församling, är tämligen skiftande i de olika församlingarna. I samtliga fall är det emellertid fråga om en bisyssla (motsvarande ungefär 3—20 veckotimmar). För kyrkomusikernas del har den sakkunnige därför, med ledning av upplysningar om kyrkomusikerorganisationen i vederbörande församling, kyrkomusikerns kompetens, hans arbetsuppgifter och dessas omfattning, för varje kyrkomusiker sökt avgöra vilket slags kyrkomusiker i hemlandet han kan anses motsvara. På detta sätt har framräknats de Sverigelöner med vilka de olika kyrkomusikernas löneförmåner kunde jämföras.

Med tillämpning av angivna beräkningsgrunder har den sakkunnige — med utgångspunkt i 1963 års löner — beräknat bidraget till lönerna till 120 844 kr., varav till kyrkomusikernas löner 41 068 kr. samt till kontorsbiträdenas och kyrkvaktmästarnas sammanlagt 79 776 kr.

I sin kritik mot den sakkunniges förslag i denna del hävdar statskontoret beträffande kyrkomusikerna, att det — med hänsyn till utlandsförsamlingarnas storlek och omfattningen av den kyrkomusikaliska verksamheten i dessa — blir mest rättvist vid jämförelse med hemlandsförsamlingarna att begränsa bidragen till de belopp som utgår till kyrkokantorer i näst högsta eller högsta löneklassen (A 15 eller A 16). Dock bör därvid enligt ämbetsverket statsmakterna fastställa det veckotimtal, efter vilket bidrag skall utgå. Självfallet skulle det i så fall vara församlingarna obetaget att på egen bekostnad ordna en mer omfattande kyrkomusik.

Vad gäller kontorsbiträdena och kyrkvaktmästarna grundas enligt statskontoret de föreslagna bidragen på de gällande förhållandena beträffande arbetsuppgifter, tjänstgöringens omfattning och löneförmåner utan närmare hänsyn till fördelningen av kostnaderna på skilda verksamhetsgrenar (kyrklig, social eller kulturell verksamhet). Vidare skulle bidrag efter de föreslagna grunderna erfordra preciserade anslagsyrkanden och besvärliga administrativa överväganden. Därför föreslår statskontoret i stället, att bidraget bestäms på procentuell

basis, förslagsvis till högst 50 % av de aktuella avlöningskostnaderna för ifrågasvarande personal. Eventuellt skulle därvid bidragen kunna differentieras efter en prövning av vederbörande församlings allmänna ekonomiska läge och behov av stöd.

För egen del vill jag förorda att bidrag till utlandsförsamlingarna för avlönande av kyrkomusiker, kontorsbiträden på pastorsexpeditionerna och kyrkvaktmästare skall utgå och i huvudsak bestämmas efter de linjer statskontoret förordat.

Bidraget till kyrkomusikerna bör enligt min mening beräknas efter löneklass 16, som är den högsta löneklass som gäller för kyrkokantorer i Sverige. Med utgångspunkt i nämnda löneklass och med beaktande av att fullt antal veckotimmar är 30 skall bidraget variera i förhållande till veckotimtalet. Inte i något fall bör bidraget överstiga den lön, som faktiskt utgår. Vid en bedömning av de ungefärliga kostnaderna för ett på detta sätt beräknat bidrag kan man utgå från det veckotimtal som den sakkunnige beräknat, nämligen för Paris 6, London 8, Berlin 6, Köpenhamn 13, Oslo 13, Helsingfors 20 och Buenos Aires 3. Detta skulle enligt 1965 års löner, ortsgrupp 5, innebära följande bidragsbelopp: Paris 4 738, London 6 317, Berlin 4 738, Köpenhamn 10 265, Oslo 10 265, Helsingfors 15 792 och Buenos Aires 2 369, eller tillsammans 54 484 kr. Med denna beräkning skulle alltså ett bidrag till kyrkomusikerlönerna uppgå till ca 55 000 kr.

Av utredningen framgår, att lönerna för kontorsbiträdena och kyrkvaktmästarna i församlingarna år 1963 utgjorde 86 782 kr. Lönerna kan nu antas vara åtminstone 90 000 kr. Jag tillstyrker ett bidrag för ändamålet under nästa budgetår med 50 000 kr., motsvarande drygt hälften av nu utgående löner. Därigenom torde också den av mig förordade principen att ifrågasvarande bidrag skall avse endast den kyrkliga verksamheten vara beaktad. Bidraget bör fördelas mellan församlingarna av Kungl. Maj:t.

Beträffande *kyrkobyggnaderna* har den sakkunnige föreslagit ett årligt bidrag på 70 000 kr., vilket skulle avse såväl löpande underhåll som iståndsättningsåtgärder. Statskontoret har ansett att ett ekonomiskt stöd endast borde avse ombyggnader och större reparationsarbeten efter framställning i varje särskilt fall men överhuvud inte byggnadernas underhåll och vård. Ett flertal remissinstanser, bl. a. byggnadsstyrelsen, domkapitlet i Uppsala och församlingen i Oslo, anser att vid sidan om bidrag för ändamålet enligt den sakkunniges förslag särskilt bidrag bör kunna utgå till större iståndsättningsåtgärder. Enligt byggnadsstyrelsen behövs sådant bidrag särskilt för församlingen i Oslo, där de uppskattade kostnaderna för erforderliga iståndsättningsarbeten uppgår till 210 000 kr., och i betydande grad också för församlingen i Helsingfors, där motsvarande kostnader uppskattas till 140 000 kr.

Jag är för min del inte beredd att tillstyrka, att årligt bidrag utgår för ifrågasvarande ändamål. Däremot anser jag i likhet med statskontoret och flera andra remissinstanser, att särskilt bidrag bör kunna utgå, då behov av större iståndsättningsåtgärder föreligger, vilket synes mest aktuellt beträffande församlingar-

na i Oslo och Helsingfors. Frågor härom torde få tas upp till prövning efter särskild framställning.

Jag skall härefter beröra två andra frågor, som har stor betydelse för utlandsförsamlingarnas ekonomi. Det gäller frågorna om bibehållande av rikskollekter till vissa utlandsförsamlingar och av skeppsavgifterna.

Vad gäller *rikskollekterna* kan jag inte dela den åsikt som framförts av domkapitlet i Luleå, som ifrågasätter om rikskollekterna, vilka nu utgår till församlingarna i Paris, Berlin och London, överhuvud behövs om församlingarna får de föreslagna årliga bidragen. Det kan framhållas att kollektorna ifråga år 1964 uppgick till sammanlagt 247 353: 81 kr. Enligt bl. a. domkapitlet i Lund och sjömansvårdsstyrelsen borde övervägas om inte ifrågavarande rikskollektmedel kunde få komma även övriga utlandsförsamlingar till del. Fråga har även väckts om att minska antalet rikskollekter från två till en. Jag hyser stark tvekan beträffande sistnämnda förslag och räknar f. n. ej med någon förändring. Dessa frågor, i vilka Kungl. Maj:t äger besluta, torde emellertid få prövas i vanlig ordning, när frågan om den årliga fördelningen av rikskollekterna tas upp.

Beträffande de *skeppsavgifter* som sedan gammalt utgår till Londonförsamlingen anser jag, i likhet med kammarkollegiet, sjöfartsstyrelsen och Sveriges redareförening m. fl., att de bör avskaffas. Det synes inte längre finnas några bärande skäl att ha kvar dessa otidsenliga avgifter. Här kan erinras om den av förra årets riksdag (prop. 1965: 1 bil. 8 s. 128, rskr 6) beslutade avvecklingen av vissa avgifter för sjöfarten i Stockholm (de s. k. danviks- och fattigpenningarna). Förslag kommer därför inom den närmaste tiden att framläggas för Kungl. Maj:t om avveckling av Londonförsamlingens rätt till skeppsavgifter. Församlingen bör, som kammarkollegiet föreslagit, övergångsvis få gottgörelse för den förlust som vid en dylik avveckling åsamkas församlingen. Jag föreslår därför att ett belopp av 25 000 kr., vilket ungefär motsvarar församlingens årliga nettointkomst av skeppsavgifterna, anvisas för detta ändamål för nästa budgetår.

Vad slutligen angår frågan huruvida de föreslagna bidragen bör bestridas ur kyrkofonden eller av statsmedel kan jag inte biträda den sakkunniges uppfattning att alla ändamål kan tillgodoses med kyrkofondsmedel. I enlighet med den uppfattning som kammarkollegiet, statskontoret och domkapitlet i Uppsala har gett uttryck åt synes kyrkofondsmedel böra komma i fråga endast för bidrag till avlönande av utlandsförsamlingarnas kyrkomusiker. Där emot skulle det onekligen strida mot de principer som nu tillämpas för kyrkofondens användning att ta i anspråk sådana medel för bidrag till löner åt församlingarnas kontorsbiträden och kyrkvaktmästare. Detta senare bidrag bör därför tills vidare bestridas av statsmedel liksom gottgörelsen till Londonförsamlingen för förlorad inkomst av skeppsavgifter.

Beträffande frågan huruvida statsmedel eller kyrkofondsmedel skall användas till bidraget för församlingarnas kontorsbiträden och kyrkvaktmästare samt till den särskilda gottgörelsen till Londonförsamlingen vill jag erinra om att 1963 års kyrkomöte (skr nr 33) gjort framställning om utredning rörande kyrkofondens karaktär och användning. Avsikten är att 1958 års utredning kyrka-stat i samband med sitt utredningsuppdrag skall verkställa den av kyrkomötet begärda utredningen. Sedan utredningen har verkställts, kan frågan om vilka medel som skall användas för nyss berörda ändamål tas upp till förnyad prövning.

Jag förordar alltså att det av mig föreslagna bidraget till avlönande av utlandsförsamlingarnas kyrkomusiker bestrids ur kyrkofonden. Bidraget i fråga torde kunna utgå ur fonden jämlikt 6 § andra stycket 9) kyrkofondslagen. Någon ny särskild bestämmelse i samma lag för detta i och för sig ganska begränsade ändamål finner jag med andra ord inte behövlig. Vidare förordar jag att de av mig likaså föreslagna bidragen på 50 000 kr. till kontorsbiträden och kyrkvaktmästare hos församlingarna samt på 25 000 kr. till gottgörelse åt Londonförsamlingen bestrids av statsmedel. Till följd härav torde ett särskilt anslag på $(50\,000 + 25\,000 =) 75\,000$ kr. till bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna böra uppföras på riksstaten.

Ett närmare ställningstagande till frågor sammanhängande med utlandsförsamlingarnas skol- och biblioteksväsen blir givetvis, som skolöverstyrelsen förutsatt, aktuellt först när 1964 års utlands- och internatskoleutredning avslutat sitt arbete.

II. Vissa anslag ur kyrkofonden

I. Inrättande av särskilda prästtjänster för finskspråkiga personer i Sverige

Stifts- och kontraktsadjunktstjänster inrättas av Kungl. Maj:t till det antal, som riksdagen medger. Enligt 6 § andra stycket 1) lagen om kyrkofond skall kostnaderna för dessa prästers avlöningsförmåner bestridas ur kyrkofonden.

För närvarande finns inrättade 47 stiftsadjunktstjänster och tre kontraktsadjunktstjänster. De senare är alla placerade i Luleå stift. Stiftsadjunktstjänsterna har av Kungl. Maj:t för tiden den 1 juli 1963 — den 30 juni 1966 fördelats sålunda, att Uppsala och Lunds stift erhållit vardera sex, Luleå stift fem, Göteborgs och Stockholms stift vardera fyra, Visby stift en samt vart och ett av Linköpings, Skara, Strängnäs, Västerås, Växjö, Karlstads och Härnösands stift tre tjänster.

Av de sålunda fördelade stiftsadjunktstjänsterna har genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1965 en tjänst i varje stift utbytts mot tjänst som förste stiftsadjunkt i lönegrad Ae 23. I övrigt är stifts- och kontraktsadjunktstjänsterna placerade i lönegrad Ae 21.

En annan form av särskild prästtjänst än de nu berörda stiftsadjunktstjänsterna omnämns i 6 § andra stycket 4) kyrkofondslagen. Enligt detta stadgande skall ur kyrkofonden bestridas »kostnad, som Kungl. Maj:t enligt av riksdagen godkända grunder bestämmer för avlöande av i särskild prästerlig verksamhet inom eller utom riket anställd präst, å vilken prästlöneordningen eller statens allmänna avlöningsreglemente icke äger tillämpning».

Om man undantar de pastorat i Norrland, i vilka som villkor för uppehållande av prästtjänst gäller att vederbörande präst har kunskap i finska språket (SFS 1959: 141), finns i landet för närvarande åtminstone fyra finsktalande präster. Sålunda finns tre i finska församlingen i Stockholm och en i Borås. Den sistnämnde är anställd som pastoratsadjunkt i Borås Caroli församlings pastorat. Under senare år har också funnits finska präster i Gävle, Göteborg och Västerås. Så är dock inte längre fallet. Anslagen för prästerna i Gävle och Göteborg, som var anställda av finska kyrkan, har enligt uppgift av ekonomiska skäl indragits. Prästen i Västerås, som var anställd som extra präst i Västerås domkyrkoförsamlings pastorat, har avlidit.

Tillströmningen till Sverige av finländsk arbetskraft har under senare år ökat betydligt. Antalet i landet arbetsanmälda finska medborgare, som den 1 april 1962 uppgick till i runt tal 51 000 personer, utgjorde den 1 juli 1965 64 093 personer. Om man lägger till ej arbetsanmälda hustrur samt barn, kan antas att antalet i Sverige bosatta finska medborgare nu överstiger 150 000. Drygt 90 % av dessa torde vara enbart finsktalande.

Vid 1963 års riksdag väcktes de likalydande motionerna I: 125 och II: 148 om anslag till avlönande av en finskspråkig präst i Sundsvall. Medan de berörda domkapitlen i Härnösand och Luleå tillstyrkte motionärernas önskemål, ansåg kammarkollegiet och statskontoret att saken borde närmare utredas och avstyrkte därför att anslag då beviljades för ändamålet. Enligt statskontoret måste i samband med att anslag beviljades åtskilliga praktiska frågor lösas, exempelvis huvudmannaskapet för den föreslagne prästen och till vem bidraget skall utbetalas. Vidare borde enligt statskontoret även tas ställning till villkoren för bidragets åtnjutande samt till prästens tjänstgöringsförhållanden och avlöningsförmåner. Med hänsyn särskilt till vad statskontoret anfört fann tredje lagutskottet i avgivet utlåtande motionerna inte böra föranleda någon riksdagens åtgärd (L³U 1963: 25 s. 30). I utskottsutlåtandet anmärktes också, att enligt vad utskottet erfarit Kulturfonden för Sverige och Finland hade beslutat ett anslag för år 1963 om 15 000 kr. till bidrag för avlönande av en finsk präst i Sverige. Riksdagen (rskr 1963: 282) beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Frågan om ytterligare finskspråkiga präster har nu åter aktualiserats. I skrivelse i april 1965 har sålunda Kyrkokommittén för invandrade finstalande (ordf. biskop *Sven Danell*) anhållit om att förslag måtte läggas fram för riksdagen om anställning av ytterligare ett antal finstalande präster i Sverige. Enligt kommittén synes det i första hand vara lämpligt att för ändamålet inrätta stiftsadjunkturen. Under hänvisning till en tablå över behovet av finstalande präster som finns fogad vid skrivelsen föreslås att stiftsadjunkter skall placeras i Göteborgs och i Strängnäs stift samt vidare i Lunds stift. Enligt framställningen har Finlands kyrka, med tanke på sina förpliktelser att även sörja för själavården i vissa andra delar av världen med relativt ny finsk bosättning, för närvarande inte möjlighet att öka anslagen för Sveriges del. Finlands kyrka är dessutom allttjämt inriktad på att hålla kuratorer med social inriktning i Sverige. I skrivelsen åberopas antalet finstalande i Sverige och anförs vidare: »Detta betydande antal fyller som bekant också en stor uppgift inom den svenska produktionen. I den mån de stannar här, vilket de växande siffrorna tyder på, blir de mantalsskrivna och får sålunda betala kyrkoskatt. Det senare bör också leda till att svenska kyrkan känner ansvar för dem.»

I yttrande över framställningen föreslog *statskontoret* — som höll före att det bör ankomma på kulturfonden Sverige-Finland att ta på sig ett större ekonomiskt ansvar i detta avseende — att den inte borde föranleda någon vidare åtgärd. Domkapitlen i Göteborg, Strängnäs och Lund tillstyrkte däremot livligt ett inrättande av de föreslagna tjänsterna. Kammarkollegiet erinrade om hur kollegiet bl. a. i utlåtande i anledning av de förut nämnda riksdagsmotionerna gett uttryck åt den uppfattningen att tjänst, som det här var fråga om, på grund av sin specifika natur närmast borde inrättas enligt stadgandet i 6 § andra stycket 4) kyrkofondslagen. Kollegiet ansåg nu, i anledning av kyrkokommitténs framställning, att det vare sig tjänsten anordnades på detta sätt eller som stiftsadjunktstjänst syntes erforderligt med närmare utredning om behovet

av tjänsten, var tjänstinnehavaren lämpligen borde stationeras, vilka uppgifter som borde anförtros honom m. m.

Härefter fick kammarkollegiet den 28 september 1965 uppdrag att verkställa utredning i ärendet.

Kammarkollegiet överlämnade den 15 november 1965 begärd utredning med förslag i ämnet.

Vid utredningen uppgjordes inom kollegiet en promemoria, över vilken hördes domkapitlen i Uppsala, Linköping, Skara, Strängnäs, Västerås, Växjö, Lund, Göteborg och Karlstad.

Enligt promemorian anser kollegiet, att behov finns av finskspråkiga präster och att åtgärder bör vidtas för att tillgodose detta behov. Därvid framhålls bl. a. att envar om möjligt bör ha tillgång till gudstjänst och själavård på sitt modersmål. Med iakttagande av denna princip anser kollegiet ifrågavarande befolkningsgrupp, som uppges till helt övervägande del tillhöra svenska kyrkan — och sålunda betalar skatt till denna — kunna resa berättigade krav på att bli betjänad på finska språket i berörda hänseenden. Härefter undersöks de finsktalandes spridning och bosättning inom riket. Från en sammanställning av utlänningskommissionen om arbetsanmälda utlännningar i Sverige per den 1 juli 1965 görs i promemorian följande ungefärliga fördelning av arbetsanmälda finska medborgare på de olika stift: Uppsala stift 2 700, Linköpings stift 1 400, Skara stift 6 500, Strängnäs stift 7 700, Västerås stift 8 700, Växjö stift 1 400, Lunds stift 3 600, Göteborgs stift 6 500, Karlstads stift 1 600, Härnösands stift 2 400, Luleå stift 3 300, Visby stift 50 och Stockholms stift 19 800. Kollegiet konstaterar, att det är fråga om en spridning över hela landet men med koncentration till vissa områden, främst till större städer. Beträffande spørsmålet vad slags prästtjänst som bör komma ifråga finner kollegiet, som av både praktiska och principiella skäl avvisar en anordning med anknytning till den församlingsprästerliga organisationen, den bästa lösningen vara att anställa särskilda präster med uppgift att verka bland de finskspråkiga inom mera betydande områden. Vad så gäller frågan om särskild prästtjänst bör inrättas enligt 6 § andra stycket 4) kyrkofondslagen eller som stiftsadjunktstjänst får enligt kollegiet övervägande skäl anses föreligga för den sistnämnda utvägen. Härom anförs i promemorian.

Olika vägar för anställande av präster i detta syfte är möjliga. Kammarkollegiet har för sin del tidigare ansett, att detta borde ske med utnyttjande av 6 § andra stycket punkt 4 kyrkofondslagen, i vilken punkt talas om »kostnad, som Konungen enligt av riksdagen godkända grunder bestämmer för avlönande av i särskild prästerlig verksamhet inom eller utom landet anställd präst, å vilken Pr eller Saar icke äger tillämpning». I dylikt fall får sålunda efter medgivande av riksdagen mot arvode anställas vissa präster för detta ändamål.

Hinder torde emellertid i och för sig inte möta mot att lösa frågan genom anknytning till stiftsadjunktorganisationen. För stiftsadjunktstjänst gäller, att den avser ett visst stift och att till tjänsten är knutna vissa arbetsuppgifter av

mera speciell karaktär, såsom ungdomsvård, sjömansvård och kyrklig bildningsverksamhet.

Därest — på sätt föreslås i det följande — den finsktalande prästen anställs för visst stift med tjänstgöringsskyldighet i något eller några angränsande stift, torde ur administrativa m. fl. synpunkter övervägande skäl få anses föreligga för att anställa honom som stiftsadjunkt.

Som tidigare påvisats är stiftsadjunkt placerad i visst stift med skyldighet för honom att tjänstgöra inom detta stift. Med det begränsade antal finskspråkiga präster, som nu torde få anställas, lär emellertid tjänstgöringsområdet för sådan präst inte böra begränsas till ett stift. Stiftsadjunkt, varom här är fråga, synes därför böra placeras i visst stift med skyldighet att jämte eget stift även verka i ytterligare ett eller två angränsande stift. Domkapitlet i det stift, stiftsadjunkten tillhör, bör därvid i samråd med domkapitlet i det andra stiftet, resp. domkapitlet i de övriga stiftet, bestämma tjänstgöringen.

Enligt promemorian synes för tillgodoseende av den andliga vården av de finsktalande erforderligt att åtminstone fyra stiftsadjunktstjänster inrättas, lämpligast en i Västerås stift med stationering i Västerås och tjänstgöring jämväl i Uppsala stift, en i Strängnäs stift med stationering i Eskilstuna och tjänstgöring jämväl i Linköpings stift, en i Göteborgs stift med stationering i Göteborg och tjänstgöring jämväl i Skara och Karlstads stift samt en i Lunds stift med stationering i Lund och tjänstgöring jämväl i Växjö stift. Ifrågavarande stiftsadjunkter synes med hänsyn till de speciella kvalifikationer som erfordras för tjänsten och tjänstgöringsområdenas storlek böra placeras i 23 lönegraden (förste stiftsadjunkt). Vidare förutsätts dessa stiftsadjunkter erhålla reseersättning. Till skillnad från vad som enligt prästerekungörelsen den 1 november 1963 (nr 617) eljest gäller om stiftsadjunkts reseersättning anses dock i promemorian att reseersättningen till de föreslagna stiftsadjunkterna bör, med hänsyn till storleken av de föreslagna tjänstgöringsområdena, begränsas till vissa bestämda belopp, på sätt sker för kyrkoherdar för döva. Det skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att efter ytterligare utredning bestämma storleken av ersättningarna.

Mot bakgrunden av det anförda föreslås i kollegiets promemoria *dels* att fyra stiftsadjunkter med kunnighet i finska språket anställs för finsktalande i landet med placering i 23 lönegraden (förste stiftsadjunkt) och med rätt till reseersättning efter Kungl. Maj:ts bestämmande, *dels* att stiftstillhörighet, stationeringsorter och tjänstgöringsområden för dessa stiftsadjunkter bestäms på nyss angivet sätt.

Samtliga de hörda domkapitlet ansluter sig till kammarkollegiets förslag om inrättande av fyra stiftsadjunktstjänster för finsktalande personer i landet och till de överväganden som ligger till grund för förslaget. Flera domkapitel stryker under det föreliggande behovet av tjänsterna ifråga. Enligt *domkapitlet i Lund* måste hithörande frågor uppmärksammas då det nu övervägs hur man i olika avseenden skall underlätta den växande utländska arbetskraftens anpassning till svenska förhållanden. *Domkapitlet i Skara* gör beträffande den föreliggande frå-

gan om finskspråkiga präster gällande att gudstjänst och själavård på modersmålet är av stor betydelse även för personer, som nått en större färdighet i svenska språket än som vanligen förekommer hos finsktalande inflyttade.

Domkapitlet i Karlstad vill att det föreslagna antalet stiftsadjunkter utökas med ytterligare en, stationerad i Karlstad. Vid domkapitlets utlåtande finns fogat ett yttrande av f. d. kyrkoherden i Örs pastorat L. K. Kurkiala. Enligt denne, som under åren 1947—1965 vid sidan av sin egentliga tjänst förrättat gudstjänster och andra kyrkliga förrättningar bland den finskspråkiga befolkningen i Karlstads stift, måste man räkna med minst 10 gudstjänstställen för finsktalande i stiftet. Han framhåller, att om en stiftsadjunktstjänst utöver de föreslagna inrättas för stiftet och denne dessutom får skyldighet att tjänstgöra i ett angränsande stift, det med all sannolikhet skulle bli en tillräckligt krävande tjänst. *Domkapitlet i Uppsala* finner med hänsyn till storleken av tjänstgöringsområdet för den föreslagna stiftsadjunkten i Västerås, att förslaget för Uppsala stifts del inte innebär en fullt tillfredsställande lösning. Emellertid torde enligt domkapitlet för närvarande inte något annat alternativ vara genomförbart.

Inte heller mot utformningen av kammarkollegiets förslag i övrigt görs i huvudsak några invändningar. I några hänseenden framförs dock särskilda önskemål eller förslag.

Önskemål om behörighet för finska präster till de ifrågasatt tjänsterna framförs från *domkapitlet i Linköping, Skara och Göteborg*. *Domkapitlet i Lund* har ifrågasatt om inte tjänsterna bör rekryteras bland präster i Finlands kyrka efter överenskommelse med dess ledning. Från domkapitlet i Skara framhålls i sammanhanget den ringa tillgången på finskspråkiga präster inom den svenska kyrkan. En liknande synpunkt har domkapitlet i Lund. Enligt Skara domkapitel torde prästbristen inom Finlands kyrka inte vara av den omfattning att den lägger hinder i vägen.

Den naturligaste stationeringsorten för stiftsadjunkten för Lunds stift bör enligt *domkapitlet i Lund* vara Malmö.

I sin promemoria anger kammarkollegiet i fråga om den tänkta anordningen med en stiftsadjunkt med tjänstgöring även i annat stift, att de berörda domkapitlet bör i samråd bestämma tjänstgöringen. Enligt *domkapitlet i Lund* bör samråd äga rum även vid tjänsternas tillsättande.

Kammarkollegiet anför om de sålunda uppkomna önskemålen och förslagen i huvudsak följande. Karlstads domkapitels förslag om utökning av förslaget antal stiftsadjunkter avstyrks. I fråga om anställande av finska präster på de föreslagna tjänsterna erinrar kollegiet om att innehavarna av dessa befattningar i ej obetydlig grad torde få biträda även med frågor av social karaktär och att en svensk finskspråkig präst torde vara mer lämpad därför än en finsk präst. Men kollegiet delar uppfattningen, att möjlighet bör finnas för präster tillhörande Finlands evangelisk-lutherska kyrka att efter dispens förordnas på dessa tjänster. En sådan dispens bör dock enligt kollegiet meddelas inte generellt utan efter prövning i varje särskilt fall. Lunds domkapitels förslag om Malmö

som stationeringsort för den föreslagne stiftsadjunkten för Lunds stift biträder kollegiet, liksom även samma domkapitels mening om att domkapitel skall samråda med annat berört domkapitel inte bara om tjänstgöringen utan även i fråga om tillsättande.

Sammanfattningsvis föreslår kollegiet inrättande av stiftsadjunktstjänster i de stift och till det antal samt i den ordning, som föreslagits i promemorian med nyss angivna jämkningar.

Departementschefen

Inflyttningen av finsktalande personer till Sverige har under senare år påtagligt ökat. Denna inflyttning har för vårt land inneburit ett välkommet tillskott av arbetskraft. Från olika synpunkter finner jag det naturligt att frågan om den andliga vården för dessa inflyttade ägnas uppmärksamhet. Liksom kammarkollegiet anser jag att åtgärder nu bör vidtas för att förbättra möjligheterna för denna befolkningsgrupp att bli betjänad på finska språket i fråga om gudstjänst och själavård.

Kammarkollegiet har föreslagit, att fyra nya tjänster som förste stiftsadjunkt skall inrättas för detta ändamål med placering i Västerås, Eskilstuna, Göteborg och Malmö. Tjänstinnehavarna skulle därvid vara skyldiga att tjänstgöra även i ett eller två angränsande stift. Jag finner anknytningen till stiftsadjunktorganisationen lämplig och förordar en lösning av frågan efter denna linje. Detta innebär, att kostnaderna skall bestridas ur kyrkofonden. Jag är emellertid inte beredd att följa kollegiets förslag i fråga om antalet tjänster utan finner mig böra föreslå endast två nya tjänster. Kungl. Maj:t bör äga bestämma dessa stiftsadjunkters stationeringsorter och tjänstgöringsområden. Tjänsternas lönegradsplacering torde få prövas i annat sammanhang.

De frågor som rör behörigheten till tjänsterna och formerna vid tillsättning och utfärdande av tjänstgöringsföreskrifter är inte av den art att de kräver riksdagens medverkan. Jag vill dock i detta sammanhang uttrycka den uppfattningen, att präster i Finlands evangelisk-lutherska kyrka bör ha möjlighet att efter dispens i varje särskilt fall uppehålla dessa tjänster.

Kostnaderna för de föreslagna stiftsadjunkternas reseersättningar bör utgå ur kyrkofonden i likhet med vad som gäller för andra stiftsadjunkter. Det synes lämpligt att närmare utreda huruvida reseersättningarna åt stiftsadjunkter för finsktalande bör begränsas till vissa maximibelopp.

2. Avlöningsbidrag till sjömanspräster

Ur kyrkofonden utgår för närvarande till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse enligt 6 § andra stycket 4) lagen om kyrkofond 15 bidrag, vart och ett på 25 100 kr., för avlönande av präster, som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet.

Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse har anhållit dels om bidrag ur kyrkofonden för budgetåret 1966/67 till avlöande av ytterligare tre sjömanspräster, dels — under hänvisning till gällande löneförhållanden för stiftsadjunkter för sjömansvård i hemlandet — om höjning av nu utgående bidrag med ett belopp som proportionellt kan anses motsvara skillnaden mellan lönegraderna 19 och 21. Av framställningen inhämtas, att styrelsen under budgetåret 1964/65 på 33 platser utomlands i sin tjänst haft totalt 59 anställda med heltidstjänst, därav 25 sjömanspräster, två biträdande präster, tio manliga och 22 kvinnliga assistenter (21 husmödrar och en församlingssystem). Genom avlöningsbidrag har styrelsen dessutom medverkat till anställningen av en svensk sjuksköterska i Genua. Styrelsen uppger att tre av tjänsterna som sjömanspräster nyinrättats under år 1964, nämligen i Casablanca, Marseille och Yokohama.

Kammarkollegiet tillstyrker, att bidrag ur kyrkofonden utgår till ytterligare en sjömanspräst. Enligt kollegiet torde av de platser där ny verksamhet med sjömanspräst upptagits år 1964 den i Yokohama, där samarbete sker med norske sjömanspastorn, vara särskilt betydelsefull. Däremot sägs hamnarna i Casablanca och i Marseille inte ha den besöksfrekvens av svenska eller skandinaviska fartyg, som är fallet med Yokohama och som vanligen plägar utgöra en förutsättning för stationerande på platsen av en sjömanspräst.

Kollegiet tillstyrker däremot inte begärd uppräknig av bidragen och anför därvid.

Dessa avlöningsbidrag — vilka utgått sedan år 1875 och som för tiden före 1924 guldits från riksstaten — torde inte ha fastställts till belopp efter någon viss lönegrad eller löneklass eller i lönehänseende anknutits till någon särskild grupp befattningshavare. Beloppen har blott avsett bidrag till avlöning av sjömanspräster dvs. utgjort en slags garanterad minimilön. Sjömansvårdsstyrelsen har varit oförhindrad att därutöver medge de ytterligare förmåner, den funnit påkallade. Sjömansprästerna åtnjuter också, enligt vad kollegiet har inhämtat, förutom bidragsbeloppet från kyrkofonden, fri bostad med bränsle och lyse, fri telefon, ersättning för resor, bidrag för representation samt för flertalet av dem, som stationerats i icke europeiska hamnar, lönetillägg med i vissa fall upp till 3 000 kr. per år. Den omständigheten, att stiftsadjunkts lön höjts från 19 till 21 lönegraden, torde alltså inte motivera en höjning av nu utgående bidragsbelopp, vilka ej alls till beloppen motsvarar lön enligt 19 lönegraden.

Departementschefen

Budgetåret 1962/63 utgick tolv bidrag ur kyrkofonden till avlöande av sjömanspräster. Med hänsyn till ökning i omfattningen av sjömansvårdsstyrelsens verksamhet och inrättande av nya sjömansprästtjänster har därefter antalet bidrag utökats till för närvarande 15. Omfattningen av styrelsens verksamhet har emellertid fortsatt att öka och sjömanspräster har anställts på ytterligare platser, bl. a. Yokohama. Jag föreslår därför, att fr. o. m. budgetåret 1966/67 skall få utgå bidrag till ännu en sjömanspräst.

Bidragsbeloppen höjdes den 1 juli 1965 från tidigare 20 400 kr. till 25 100 kr. Av höjningen avsågs 1 700 kr. belöpa på löneförhöjningar, medan 3 000 kr. motsvarade kostnader för pensions- och grupplivförsäkringsavgifter. Jag är inte nu beredd tillstyrka en ytterligare höjning.

3. Bidrag till kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet

Enligt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av högst 60 000 kr. ur kyrkofonden såsom bidrag till kostnaderna för den kyrkomusikaliska linjen vid Sköndalsinstitutet.

Direktionen för Svenska diakonsällskapet har anhållit, att anslaget till ifrågasvarande utbildning budgetåret 1966/67 höjs till 100 000 kr., motsvarande i avrundat belopp de beräknade kostnaderna — utöver vad som täcks av elevavgifter — för avlöningar och reseersättningar åt lärare samt försäkringsavgifter. Kostnaderna för lokaler, undervisningsmateriel m. m. har direktionen däremot avsett att diakonsällskapet skulle bestrida.

Kammarkollegiet konstaterar — med hänvisning till att för budgetåret 1964/65, då kostnaderna beräknats uppgå till 98 000 kr., utgick ett bidrag ur kyrkofonden med 60 000 kr. — att de beräknade kostnaderna för det kommande budgetåret, i exakt tal 101 771 kr., överstiger kostnaderna för budgetåret 1964/65 med endast 3 771 kr. Kollegiet finner denna kostnadsökning vara alltför obetydlig för att höjning av bidragsbeloppet skulle kunna vara motiverad och föreslår, att bidraget ur kyrkofonden till angivna verksamhet vid Sköndalsinstitutet för budgetåret 1966/67 bestäms till oförändrat belopp eller 60 000 kr.

Departementschefen

Någon höjning av ifrågasvarande bidrag är jag inte beredd tillstyrka. Jag föreslår, att bidrag till den kyrkomusikaliska linjen vid Sköndalsinstitutet även för budgetåret 1966/67 får utgå med högst 60 000 kr.

4. Anslaget ur kyrkofonden till extra utgifter

Jämlikt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond utgår ur kyrkofonden anslag till extra utgifter med ett av Kungl. Maj:t och riksdagen bestämt belopp för år, vilket efter Kungl. Maj:ts bestämmande må användas till kyrkliga ändamål. Anslaget, som för det kyrkliga området utgör en motsvarighet till de under riksstatens särskilda huvudtitlar uppförda anslagen till extra utgifter, är uppfört med 80 000 kr.

Departementschefen

På grund av ökat medelsbehov och inträffade kostnadsökningar erfordras en viss uppräknings av anslaget till extra utgifter och jag föreslår därför en höjning av detta anslag med 20 000 kr. till 100 000 kr.

III. Hemställan

Under åberopande av vad jag anfört och förordat i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. dels till *Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna* för budgetåret 1966/67 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 75 000 kr.;

2. dels medge

a) att bidrag ur kyrkofonden fr. o. m. den 1 juli 1966 tills vidare utgår till de svenska utlandsförsamlingarna för avlönande av kyrkomusiker, som är anställda i församlingarna;

b) att medel ur kyrkofonden fr. o. m. den 1 juli 1966 tills vidare utgår för avlönande av ytterligare två stiftsadjunkter, avsedda för den finskspråkiga befolkningen i Sverige;

c) att 16 bidrag om vardera 25 100 kr. ur kyrkofonden årligen fr. o. m. den 1 juli 1966 tills vidare utgår till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse för avlönande av präster, som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet;

d) att bidrag ur kyrkofonden för budgetåret 1966/67 utgår till Svenska diakonsällskapet med högst 60 000 kr. till bestriktande av kostnader för utbildning av kyrkomusiker vid Sköndalsinstitutet;

e) att det i 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond angivna anslaget till extra utgifter fr. o. m. den 1 juli 1966 tills vidare utgår med 100 000 kr. för budgetår.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:ts Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sarmite Ziemelis

Bilaga

Sammanställning av kostnader

rörande fastigheter, ägda eller disponerade av de svenska utlandsförsamlingarna eller av med församlingarna samarbetande sammanslutningar.

Ort	Fastighet	Lägenhetsyta ca m ²	Volym ca m ³	Uppskattade kostnader	
				för iständ- sättn.arbeten sv. kr.	årliga för löpande underhåll sv. kr.
<i>Paris</i>					
	1. Kyrkobyggnaden	1 680	9 400	45 000	10 000
	2. Ålderdomshemmet	900	3 280	—	6 000
	3. Bostadsbyggnaden	110	650	—	1 500
				45 000	17 500
<i>London</i>					
	1. Kyrkobyggnaden	1 700	9 700	—	8 500
	2. Svenskhem	480	1 550	—	2 800
	3. Margaretahemmet	1 425	1 200	—	2 500
				—	13 800
<i>Berlin</i>					
	1. Församlingshus	440	1 820	15 000	5 000
	2. Bostadshus	370	2 070	—	5 000
	3. Barackbyggnad	—	—	—	—
				15 000	10 000
<i>Köpenhamn</i>					
	1. Gustafskyrkan	1 900	13 000	45 000	10 000
	2. Pensionärshemmet	750	2 800	—	4 500
	3. Kustsanatoriet	700	3 300	80 000	5 000
				125 000	19 500
<i>Oslo</i>					
	1. Margareta kyrkan	1 700	14 000	210 000	9 000
	2. Margaretahemmet	1 300	5 000	30 000	8 000
				240 000	17 000
<i>Helsingfors</i>					
	1. Olaus-Petrikyrkan	1 500	11 000	140 000	8 000
	2. Olaus-Petrihemmet	1 750	8 500	25 000	9 000
				165 000	17 000
<i>Buenos Aires</i>					
	1. Kyrkobyggnaden	960	5 400	6 000	5 000
	2. Ålderdomshemmet	380	1 600	—	2 000
				6 000	7 000

¹ Uppskattad. Ritn. saknas.

INNEHALLSFÖRTECKNING

	Sid.
I. Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna	3
1. Inledning	3
2. Nuvarande förhållanden	4
3. Utredningen	7
4. Remissyttrandena	16
5. Departementschefen	25
II. Vissa anslag ur kyrkofonden	30
1. Inrättande av särskilda prästjänster för finskspråkiga personer i Sverige	30
2. Avlöningsbidrag till sjömanspräster	35
3. Bidrag till kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet	37
4. Anslaget ur kyrkofonden till extra utgifter	37
III. Hemställan	38
<i>Bilaga.</i> Sammanställning av kostnader rörande fastigheter, ägda eller disponerade av de svenska utlandsförsamlingarna eller av med församlingarna samarbetande sammanslutningar	39